

III. évfolyam 6. szám.

1937. december hó.

**HASZNOS KÖNYVTÁR
NÉPNEVELÉSI HAVI SZEMLE**

SZÉKELY NÉPMESÉK

R. BERDE MÁRIA előszavával

- 1937 -

Kiadja az ÁGISZ Szövetkezet Közművelődési Szakosztálya
Braşov-Brassó, Strada Mihail Weiss 5.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2021
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár Digitális Tartalomfejlesztési és -szolgáltatási Osztálya
ISBN 978-963-417-454-7 (online)
MEK-21111

TARTALOM

Előljáró beszéd

Fótonfót király

A vén huszár

Az élet vize

A mostoha testvérek

János, a pakulár

A másfél éves királyfiú

Seprűkötő Jakab

Az igazmondó varjú

ELŐLJÁRÓ BESZÉD.

A nyolc mesét, melyet e könyv népiünk kezébe ad, jó negyven évvel ezelőtt a székely nép szájáról gyűjtötte a Kemény Zsigmond Irodalmi Társaság néhány tagja. Sorrajárván a falukat, hozzáértő móddal, szeretettel szóra bírták a regemondó öregeket, akik nemcsak hogy ismerték a meséket, de talán kicsit hittek is még a csudás történetek valódiságában.

Ha virágokat gyűjtött volna az a pár lelkes népbarát, akármilyen művészettel is nyomtatja, ragasztja papirosra: színehagyott váz, hártya volna ma már valamennyi. Ha gyümölcsöt tett volna el gazdasszonyi tudománnyal, avult íze támadt volna eddigre. Csak a hibátlan gabona-szem marad meg hosszú éveken, úgy, ahogy azt hadakozó őseink tették le jóléptett vár-pincéikbe. Mondják, mint nagy csudát, hogy az egyiptomi királysírok többezeréves kamráiból a búza még mindig épen kerül elő és ha el is vesztette mostanára csírákéességét, tápláló ereje megmaradt. Nem tudom, így igaz-é, de még mondának is tanulságos. A tisztabúza nagy-időig használható, mert azonos marad alkatában a testünket fenntartó elemekkel. Azonban e sírkamrák egyikében egy írott táblácskára is bukkantak, mely az istenesen élt és halt uralkodónak érdemeit így foglalja egybe: „Soha senkinek könnyhullatást nem okozott.” A búza ki nem csírázik többé, de vajjon elvesztheti-é csiráját az ige, melyet a táblácskára véstek? Mondhattak, mondhatnak-e emberről jobbat, szebbet? Ma és mindörökkön csak ehhez a törvényhez kell igazodnunk, hogy életünk példaadó és gyümölcshozó legyen: ne szerezzünk soha másoknak könnyhullatást!

A negyven év előtt feljegyzett régi mesék elfeledettségükben is olyan údék maradtak, mint a ma szakított virág. Józúék, mint a friss gyümölcs, táplálók akár a sírkamrában is elevül búzaszem. És csíráképesek, mint a titokzatos táblácska tanítása, mert a lélek kincsei a legmaradandóbbak az állhatatlan világ változásai között. Ezek a mesék ma is megépíthetnek, mint a búzaszem, mert azonosak lelkiünk alkatával, szükségével. Minket tükröznek, őriznek ők, belőlünk szakadtak és hozzánk kíváncsoznak vissza, hogy szálljanak tovább, unokáról unokára. Hitetlen Tamásként bizonyára akad, aki erre a tanításra így csóvál fejet: „Ugyan ki merit abból valami lelki hasznot, hogy a másféléves királyfiú többet győz, mint kilencvenkilenc bátyja? Melyik szegény, szolgálatot kereső leányunkból lesz tündérpalota királykisasszonya? Hol az a seprükötő legény, aki furfangjaival százforintokat varázsoljon ki a fősvény nagyurak zsebéből? Hiszen ma már abban az egyszerű mondásban hitel sincs, amit a mesék megsegített oktan állatai mondogatnak jótevőiknek, hogy jó tett helyébe jót kell várni. Mert oly hálátlan a világ...”

Értelmes ember azonban nemcsak a szószertint való dolgokból tud okulni, s az igazságot a képes beszédből, eseményből is kiolvassa. Így ismeri fel aztán a mesékben népiünk életének, felfogásának hű jelképeit. Mind a nyolc rege, amit itt találunk, azzal indul, hogy akár a királyfi, akár a falusi szegényember gyermeke útra kél: dicsőséges próbavetést, vagy szolgálatot, betévő falatot keres. Bizony így kell tennie ma is a székely legénynek, leánynak, mert korán megtanulja a regulát, hogy ha nincs, ami kell, azért nincs, hogy megkeresse, megszerezze magának. Aztán mert kicsi nép fia, mindig is a legkisebb s a legárvábbik gyermek ő, akinek örökkön nagyot kell cselekednie, keményen fáradnia, éppen mint a mesében, hogy sorsát kivivhassa. Állítja valaki, hogy tőle soha senki nem kívánta azt a csudatételt, hogy aranyhidat verjen a más hasznára, gyönyörűségére? Hogy kőszikla helyébe szőlőskertet varázsoljon s bort szűrjön benne a dúsak asztalára? S hogy nincs, aki ráparancsolna: fogja ki az ördögös szüle tavából az aranytollú récét? Én pedig azt mondom, hogy láttam tőle ilyenféle, s ha nem nagyobb csudákat is mivelni. Bizony, szertebarangolván építi ő a világot, de nem a sipszóra jelentkező ördögfiak segítségével hanem csak a maga két kezének és egyetlen eszének erejével. Kőszikla felett kenyere, irdatlan rengeteg helyén emberi lakóhelyet, Istent dicsérő templomot

büvöl ő magának, s messziben megszolgált garasaival felrakja a saját háznak nevezett tündérpalotát, melybe hazahozza a maga Tündér Ilonáját, aki darócban, szöttesben és mezitlábosan is megbecsülendőbb, mint az úri kényelemben heverésző mesebeli királykisasszonykák. Aki a maga portáján, a maga malackái, tehénkéi mellett éppen olyan nagyboldog fehérnép lehet, mint a Fótonfót királyné az aranyszőrű gúlyák, csordák és ménesek árnyékában.

Igy táplál minket a székely népmese, csiraképes sok tanulságaival is. Merithetünk belőlük elsősorban rendithetetlen bizodalmat és jótvárást. Hitet, hogy a tiszta szándék és cselekedet mégsem sziklára vetett mag, akkor kél ki hasznunkra, amikor nem is számítunk reája. Meggyőződést affelől, hogy aki megfontoltan és alázatosan indul útjára, azt még az állat is előbbre segíti, hát még a Nagyisten! Abban pedig valóban örök igazság rejlik, hogy a józan ész, több mint az erőszak, a tisztos szó messzebbre juttat, mint a hányaveti magahittség. Hogy a szótartó ember becsülete fennragyog, a szószegés szégyenben hagy, ez valóságos alapgon-dolata, mozgató rugója meséinknek, s vajjon számos nemzeti hibánk mellett nem kell-e büszkének lenniünk arra, hogy fajtánkat még ellenei sem nevezték soha szószegőnek?

Csak egyet idézek még a léleképítő tanulságokból. A szegény pakulárlegény esetét, akitől a fekete király nehéz próbatételeket kíván, többek között még azt a szentségtörést is, hogy hozza le hozzá vendégül Krisztus Urunkat és Szent Pétert. És a Megváltó lejön a szegény pakulár kérésére, de mostmár ő teszi próbára a gonosz zsarnokot. És mert az ámulva kérdi, hogyan lehet tőle lehetlent kívánni, Krisztus így feddi meg:

- Úgy, ahogy te kívántál a szegény embertől lehetlenséget.

És eltávozik tőle anélkül, hogy letelepednék a számára dúsan felszolgált reggelihez.

Mélységes vigasztalás világít reánk a meséből! A kicsiny, sanyargatott ember ügyét maga az ÉG fogja pártul, a gonosz gazdagnak asztalához a Megváltó le nem ülne soha!

Fordítsuk csak így, egyszerűbb felére, való értelmére meséinket és akkor megtaláljuk a tündérvilág szépséges álmoképei mögött a javunkra szolgáló múlhatatlan igazságokat is.

R. Berde Mária

Fótonfót király

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, ahol a kecskét rézpatkóba verték, hogy a torkig jóban meg ne botorkázzék, még azon is túl, volt egyszer egy királyfi.

Jól folyt dolga az istenadtának. Olyan istenigazában királyi életet élt, hogy éjjel-nappal folyt a dáridó, az eszem-iszom. Volt is barátja annyi, mint a polyva, de még annál is több. Hej, szomorú vége lett ennek a királyfira, mert addig-addig ettek-ittak, dáridóztak, amíg a királyfi összes birtoka, de még a háza, ágylepe, a felvevő gúnyája is dobra került.

Megbúsulja magát a királyfi, hogy mi lesz már ő belőle, amikor az ég világán nemcsak semmije, de mostmár senkije sincs, mert a sok jó barát is úgy otthagya nagy szegénységében, mintha soha nem is ismerte volna.

Elgondolja magában, hogy felakasztja magát a nadrágszíjával, mert nem ér immár neki az élet egy hajítófát, amikor még a nadrágjának is csak a szíját hagyták meg neki. El is indul alkalmas fát keresni. Amint megy-mendegél, hall keserves sirást, mint mikor valaki nagy veszedelemben jutott s nem tud szabadulni. Arra felé indul hát nagy izibe, ahonnan hallá a segélykérést. Hát egy szegény csókát lát egy lépvesszőre felakadva. Ő biza megsajnálja a szegény vergődő csókamadárt, egy micre felhág a fára, s megszabadítja. Azt mondja erre a csóka: na te szegény királyfi, te megmentéd az én életemet jó tetteredért jót várj, én is megmentem a tiédet, segíték rajtad.

- Hogy tudnál te, csókamadár segíteni rajtam, amikor nincsen nekem semmim, senkim a nagy világon. Látod, hogy még a ruhám is csupán ez egy szál alsó holmi, ami rajtam van.

- Megmondottam, hogy jó tetteredért jót várj. Maradj itt veszteg, amíg visszajövök.

Avval el a csókamadár, s amennyi szedett-vedett apró foltot a világ minden szabójánál s szemétdombján összekarizstolhatott, mind egybegyűjtötte, rendbe rakta, reá lehelt, s hát nézzetek oda, az a tengersok folt egyszeribe mind összeállott és öltözet ruha lett belőle. Avval nagy szaporán vissza, s azt mondja a királyfinak:

- Na te szegény királyfi, vedd fel ezt a gúnyát s gyere velem.

Elindultak ketten ahajt világgá, s addig mentek-mendegéltek, amíg a veres király városában találták magukat.

- Na te szegény királyfi, - elkezdte a csóka - ülj le erre a kőre s várj meg itt engemet.

Avval a csóka vette a sátorfáját s elment bé a veres királyhoz. Hanem a garádicsnál előbb keresztül kecskekorázott a feje, s avval egy micre asztali inas lett belőle. Mondja a veres királynak: felséges királyom, tisztelteti az én tekintetes Fótonfót király uram, s azt izenteti, hogy adjon neki egy vékát, amíg az utazásából még megmaradhatott pénzét megmérheti.

Ahogy vette a csóka a vékát, vitte tüstént a királyfihoz s azt mondja neki: na te szegény királyfi, ügyelj erre a vékára, amig visszatérek.

Elment a csóka s hoz valahonnan egy huszast. Veszi a vékát, dugja a huszast a véka egyik likába, avval vissza a vékát a veres királyhoz s azt mondja neki: tisztelteti Fótonfót király uram, s köszöni szépen a vékát.

Látja a veres király a huszast a likba szorulva. - Ej, de fene egy gazdag király lehet ez a Fótonfót - gondolja magában. S így szól a csókához: hallod-e te asztali inas, mondd meg Fótonfót király uradnak, hogy tiszteltetem, s jó szívvel látom és el is várom ma ebédre. Úgyis - jól tudom - utaztában, keltében rég nem ült királyi asztalnál.

Hanem volt a veres királynak egy férjhez adó leánya, s gondolta, hátha ez a dúsgazdag Fótonfót megszeretné úgy adtára. Milyen egy pár lenne belőlük!

Mondja a csóka a királyfinak:

- Na te szegény királyfi, most vagy soha. Ebédre hív a veres király.

Azt feleli a királyfi: már hogy mennék én király elé, királyi ebédre, ilyen fótonfót ruhában.

- Ó, ha csak az a baj, segítünk mi azon - biztatja a csóka.

Avval el vissza a veres királyhoz s mondja neki: felséges király, tiszteletét küldi Fótonfót király uram s azt ízeni: már hogy jöhetne ő ide a felséged udvarába, olyan poros, piszkos úti ruhával! Hanem ha adna felséged egy királyi gúnyát.

Rögtön parancsolja a veres király a feleségének, hogy hozza elé a legszebbik ünneplőjét Fótonfót király számára.

Beléöltözik Fótonfót királyfi. - Aj, de szép egy szál legény lett belőle! - Azzal el, bé a veres királyhoz.

Ott mindjárt asztalba ültették. Etették, itatták, hogy vége-hossza nem volt a nagy királyi ebédnek. Hanem a király leányának úgy megtetszik a dali királyfi, hogy azt mondja az apja urának:

- Felséges király apám, én ilyen derék egy szál legényt, mint ez a Fótonfót király, világ-életemben nem láttam, hogy hótos holtig szerelmes lettem belé, s ha hozzá nem mehetek, vagy a Marosba ugrom, vagy a Gagy patakába, de Isten Istenem ne legyen, ha élhetek nála nélkül csak egy percig is.

Tudatja a veres király Fótonfót királlyal a leánya állapotját, a hozzá való nagy szerelmét.

Hej, vakarja Fótonfót király, de erősen a füle tövét. Mit csináljon ő most. Hová vigye azt a leányt, ha úgy esnék a sorja, hogy feleségül vegye, amikor még csak egy huruba-alja fedele sincs! Panaszolja is a csókának a maga megszorult állapotját.

Mondja a csóka: ne búsulj, te szegény királyfi, ha csak ennyi a baj. Vedd el bátran feleségül, aztán is csak majd lesz valahogy.

Na jó hát megtörténik a nagy lakodalom.

De Fótonfót király csak ott maradt a feleségével a veres királynál.

Telt, múlt az idő.

Dehát azt mondja egyszer a felesége, úgy két hét múltán: fenséges király-férjem, hiszen aki megházasodik, úgy szokott lenni, hogy haza viszi a feleségét a maga házához, hát miért nem megyünk a mi birodalmunkba?

Megcsendül a füle erre a szóra Fótonfót királynak. Panaszolja baját a kedves csókájának s azt mondja neki: na édes csókám, most segíts, ha tudsz.

Feleli a csóka: Ó, ha csak ennyi a baj, ne búsulj te attól. Menj s mondjad a felséges királyné asszonyunknak: vizlek édes feleségem a magam birodalmába, de kérd ki előbb apád urunktól a kelengyét. Mondjad, hogy állitson ki téged, ahogy illik az királyi leányhoz.

Aj lelkem istenem! de feltarisznyálta a király a leányát, 12 hintóra 12 bandát, 12 huszárt, 12 dobost, 12 trombitást mellé.

Megindultak ahajt nagy muzsikaszóval. Azt mondja a csóka: na te szegény királyfi, aztán mindenütt csak utánam jertek. Amelyik palotába én bémegyek, ti is utánam mind, de dobolva, trombitálva, hogy zúgjon belé még a világ is.

Avval megindult elől a csóka, utána Fótonfót király a tizenkét hintóval s a többi mindennel.

Egyszer ér a csóka egy disznócsordához, de olyanhoz, ami mind aranyszőrű volt, a legutolsó szálig. Kérdi a disznópásztort, hogy kié ez a farka disznó?

Feleli a pásztor: ez a vasfogú bábáé, aki minden embert megeszen ezen a világon.

Mondja a csóka: itt jön hátul a tábor s ha kérdik: kié ez a csorda disznó, mondd, hogy a Fótonfót királyé, mert ha nem, pozdorjává aprít a tábor.

Jön a Fótonfót király. Meglátja a királyné a sereg arany-disznót. Kérdi a pásztortól: kié ez a tengersok aranyszőrű disznó?

- Ez a Fótonfót királyé - válaszol a pásztor.

Hej, örvendett erre a királyné, hogy a száját sem tudta befogni nagy örömeiben.

Avval csak mentek-mendegéltek tovább, de szólott a banda.

Egyszer ér a csóka egy tehéncsordát, de olyant, hogy mind egy béaló falásig arany volt annak még a szarva hegye is. Kérdi a pásztortól: kié ez a csorda? Feleli a pásztor: ez a vasfogú bábáé, aki minden embert megeszen, aki csak útjába kerül.

Mondja a csóka: hátul jön a tábor, s ha kérdezik, hogy kié ez a csorda, mondjad: Fótonfót királyé, mert ha nem, fontra aprít a tábor!

Érkezik Fótonfót király a tizenkét hintóval. Meglátja a királyné az arany tehéncsordát. Kérdi a pásztortól: kié ez a csorda?

Azt mondja a pásztor, hogy a Fótonfót királyé.

Még jobban megörvend a királyné, hogy ő milyen igazi egy boldog fejérnép lett; de csókolta az urát a nagy örömeiben!

Mentek, mendegéltek, dehát eléltalál a csóka egy ló-ménest. Haj, milyen lovak voltak azok, hallák-é! Mind egy szálig aranyszőrű paripák, s mind olyan, hogy a napra lehetett nézni, de azokra nem.

Kérdi a csóka: kié az a ménes?

- Ez aztán a vasfogú bábáé, aki minden embert megeszen: válaszol a pásztor.

Itt is meghagyja a csóka, hogyha kérdik: kié ez a ménes, azt felelje, hogy a Fótonfót királyé, ha kedves az élete.

Na csak annyi, hogy hát úgyis történt.

Amikor már vagy hét álló hétig utaztak, meglát a csóka egy récelábon forgó, gyönyörűséges palotát, de olyant, amelyik a föld színétől egész a gombig színaranyból való s a 365 ablakja mind egy cseppig gyémánt.

Bémegy a csóka a gyönyörű palotába, de talál ott egy olyan nagy fogú, rusnya vén banyát, amilyen csúnya csak a vasorrú bába ha volt, de talán még az se.

- Jó napot, lelkem öreganyám - szólítja a csóka.

- Na édes fiam, csupán az a szerencséd, hogy lelkem öreganyámnak szólítottál - mondja a vasfogú bába - mert különben béaltalak volna.

- Jaj, lelkem öreganyám: az Isten is megfizeti, dugjon el engem valamerre hamar, mert itt jön hátul a vad tábor, s annak az az öröme, ha minden teremtett élő lelket fontra apríthat.

A vasfogú bába is hallja kint a nagy zenebonát, ő is megijed, s mondja a csókának: hamar édes fiam, szaladjunk hátra a kertbe, van ott egy nagy szakasz szalma, bújjunk bé alája, nem kapnak meg majd ott.

A csókának sem kellett egyéb. Amint az öreg bébujt a nagy szakasz szalma alá, meggyújtotta a négy szegét, hogy mind elégett a tengersok szalma, de még a vénasszony is benne.

A királyfi bé a tizenkét hintóval a csóka után, s elfoglalta az egész szépséges palotát.

Azt mondja akkor a csóka: na Fótonfót király, mostmár van mindened, én ezután mindig csóka leszek, de el ne feledd, hogy gondod legyen reám.

Telik, múlik az idő a nagy boldogságban. Hanem a szegény csókának kezdett rosszul menni a dolga, mert az ifjú királyné erőst kezdette megirigyelni, hogy az ura a csókájával annyi időt tölt, mint vele, még tán többet is, s hogy úgy kényezteti.

Történt egyszer, hogy Fótonfót király elment vadászni. A csóka hogy hogynem, hallák-é: berútitja a királyné kicsi asztalát. De elfutja az epe a királynét, hogy már megszabadulni sem tud ettől az istenverte állattól. Ő biza egyet gondol, nagyserényen kapja magát, megöli a csókát s eltemeti holmi szemetes gödörbe.

Idő megestültével jön haza a király. Keresi a csókát, de nem találja. Kérdi a feleségétől, hogy hol vagyon a csóka? - Hát az úgy volt - feleli a királyné - hogy megdöglött, s én eltemettem egy szemetes gödörbe.

Megbúsul Fótonfót király, de erősen. Kiveszi a kedves csókáját, össze-vissza csókolja, elsiratja s azt mondja:

- Én édes csókám, életem megmentője, boldogságom teremtője megsiratlak s eltemetlek szép énekszóval, prédikációval. Csináltatok márványból koporsót, tiszafából fedelet reá. Csináltatok ezüst harangot a sírod fölé, aki éjjel-nappal harangozzék feletted, s úgy sirasson tégedet.

Hát lássanak csudát - jól értsék meg - a csóka abban a minutumban megébredett s így szól Fótonfót királyhoz: na te király, ez szerencséd, hogy hálás szívvel voltál hozzám. Megsiratnál, díszesen akartál eltemetni, légy boldog e hálád jutalmául. Isten veled, s élj soká a boldogságodban, s avval - ha hiszik-é, ha nem - megcsattogtatta szárnyait és úgy otthagya a királyfit, hogy még máig vissza nem tért.

A boldog királyfi pedig még ma is él, hogyha meg nem halt.

A vén huszár

Volt egyszer valahol, de még nem is olyan messze, egy huszár. Rendes volt, pontos volt, öreg huszár volt, éppen húsz esztendő katoná. Mégsem volt az istenteremtette vén csavaros-bajszú huszárjának még csak egy porszemnyi kis csillagja sem. Gondolja a huszár: az ebugattát is szép élet, gyöngyélet ez a huszárélet, de mit ér az ő egész huszárkodása, ha húszéves szolgálatára sem adnak neki csak bár egy kis fia csillagot is. Ez nem igazságos dolog, akárhogy s mint is. Legyen azért is a király hírével, majd igazat ad ő nekem, tudom istenem.

Kapja magát, megnyergeli a hókát, s elszökik a századjától a király elébe.

Megy, mendegél hegyeken, völgyeken, mindenem keresztül. Estére ér egy rengeteg erdőbe. Amint ott csavarog alá s fel, mert elvesztette az utat, elétalál egy pantalós urat.

- Hé földi, - szólítja meg - ki vagy te és mi járatbéli?

- Én biza, szép huszár, a király udvarából való vagyok, itt voltunk vadászni, elvesztettem magam, hát most nem tudok hazatalálni.

- Te a király udvarából, hiszen te akkor tokos német vagy, no jere csak hát velem, én sem tudom az utat, az igaz, hanem azért majd csak helyére jutunk valahogy!

Hanem a tokos német éppen maga a király volt.

Na jól van. Mentek, mendegéltek, s a közben még beszédbe is elegyedtek ketten.

Elbeszélte a huszár, hogy ő már húszéves katoná, mindig jól viselte magát s mégsem kapott csak egy körömfeketényi kicsi csillagot sem, hát ő most éppen a király őfelségéhez indult raportra, mert nagyon jól tudja ő, hogy a felséges király, amint megtudja ezt az igazságtalanságot, mindjárt igazat teszen.

A nagy beszéd közben kiérnek a hegytetőre is, hanem az erdőnek csak nincs vége. Mondja a huszár egy magas szál fára mutatva: eredj fel erre a fára s nézz egy kicsit széjjel, nem látnál-é világot valahol?!

- Már jó huszár uram, kigyelmed lóháton jött, én meg gyalog, erőst kifáradtam, legyen szíves, menjen fel kigyelme, megfogom én addig a lovát.

- De nem megyek én, mordizom teremtette tokos németje, hát azt hiszed, adom én a felséges királyom lovát olyan jött-ment kezébe, mint te is! Egy, kettő, előre indulj, célpont a fa teteje!

Mit volt mit tennie, mennie kellett a királynak. Látott is világosságot, megjelölte hát az irányt s avval útnak indultak a fény felé s el is érték szerencsésen.

Volt a házban egy öreg asszony.

- Szerencsés jó estét, öreg anyó - elkezdte a huszár - van-é kendnél a lovamnak széna, zab, magunknak meg jó vacsora, jó bor?

- Hát hiszen valami csak van, édes vitéz úr, de az Isten megfizeti, egyenek hamar, menjenek innen, ha kedves az életök, mert ez éppen a rablók tanyája; mindjárt hazajönnek, s hogyha itt találják, nem tudom, hogy mi lesz.

- Kisebb gondja is nagyobb legyen annál, nannó, - hol a széna meg a zab a lovam számára, nekünk meg tegyen oda húst szaporán sütni, főni s az asztalra hozzon bort bé a javából!

Iszik a huszár s kínálja a királyt. Hanem annak bezzeg nem ízlett ez az egész huszárkomédia, mert elgondolta, hogy biz ennek a fele sem lenne tréfa, hogyha itt találják a rablók.

- Igyál, aki lelked van, - biztatta a huszár, - ne félj, amíg engem látsz.

Hanem egyszercsak ott teremtek a rablók.

A király nem vette tréfára a dolgot, s meghúzódik a kemence megé, merthát mégsem dicsőséges dolog, de még egy cseppet sem, itt veszni el hitvány rablókéztől.

A rablók pedig csak ámultak, bámultak, hogy miféle járásbeli emberfia lehet az, akinek mersze volt az ő tanyájukra menni, éppen egymagára!

De bezzeg nem várt kérdést a huszár, hanem izibe eléjük állt nagy hangosan, hogy így, meg úgy - milyen nagy urak, mennyit váratnak magukra, mert hát tudja meg az Isten, de meg a rablók is, hogy ő megúnta a katona-életet. Egy élete, egy halála, hát megszökött onnan, hogyha befogadnák.

Haj, lett öröm erre s úristenes vivát, hogy ilyen ember kell nekik, ilyen emberből lesz az igazi fain rabló.

Asztalhoz ülének, de csaptak olyan áldomásívást, hogy az erdő is csak úgy zengett belé.

A király csak leste, hogy mi lesz ebből.

Azt mondja egyszer a huszár: hozzon egy veder bort vén nannyó, a tűzhöz, hanem tegyen belé két összemarék jó paprikát is, még pedig szegedit, hadd mutatom meg ezeknek a fiarablóknak, hogy kell inni az igazi rablónak áldomást, hiszen egyik sem tud inni. Pedig „fél húsán volt” egytől egyig mindenik a sok áldomásívástól, addig biztatgatta a vén huszár őket.

Aj, milyen vivátot csaptak erre a huszáros rendelkezésre a rablók.

Jól van. Felfő a bor, benne a jó összemarék paprikával. Azt mondja akkor a huszár:

- Álljatok csak karéba pajtás, s nézzetek mind ide. - Csődültek ezek szó nélkül is, bámulni a csodát, s már előre is kacagták, hogy fog majd a vén huszár prüszkölni a forró, fővő paprikás bortól.

Hanem amikor már mind körbe állottak, a huszár ahelyett, hogy a szájához vitte volna a poharat, egy villanásra úgy szemközött önté a rablókat, hogy szemük, szájuk megtelt a fővő paprikás borral. Akkor aztán kirántá jó kardját s mind egy szálíg feje nélkül hagyta a tizenkét rablót.

Amint megvolt a nagy atak, rászól a királyra: állj elé, hé, tokos német, hol vagy, s hozd elé azt a vén szipirtyót, hadd mutassa meg, hol van az a temérdek rablott kincs!

Bezzeg hogy két kézzel mutatta az öreg, csak éppen hogy az életét kiméeljék. Kaptak kincset annyit: aranyat, ezüstöt, mindenféle drágaságot, hogy vagy 12 szekérré valónyit ítétek belőle.

Azt mondja akkor a huszár: na hallád-é, tokos német, ha igazában a király kíséretéből való vagy, menj most rögtön a királyhoz s mondjad, hogy küldjön vagy tizenkét szekeret a kincs után. De azt is elbeszél, hogy s mind jutottunk hozzá! Én meg addig itt maradok őrizni a kincset.

Na, eljöttek a szekerek s el is szállították a tengersok drágaságot.

Azt mondja a király, mikor a városba érkeztek: no, vitéz huszárom, ez itt a király fogadója, szálljon bé most ide, s egyék-igyék, amennyi csak kell. Parancsoljon azt, amit szeme, szája megkíván, mert mindent fizetni fog a király, azt izente. Hanem ma már nem beszélhet vele, mert az idő is későre jár s még egy huszár is fáradt lehet.

- Hát elbeszélte-é mindent a királynak - kérdezi a huszár.

- El én mindent a világos világon, hiszen azért rendelte tán ezt a pompás szállást s jó ellátást is.

- Na, úgy legyen - helyeselte a vén huszár kegyesen.

Bérendezkedék a huszár a fogadóban, hanem el is aludt úgy, hogy csak másnap dél felé ébredett meg.

Aj, elkezdett huszárosan rezenirozni, hogy miféle király az, hogy annyi ideig engedi őt aludni.

- Hol van az az ilyen-olyan tokos németje - kezdte szorgosan ráncba szedni a szolgálkat, s rájuk parancsolt nagy mérgesen, hogy ha a föld alól is, de eléreremtsék, mert hátha nem is szólt a királynak, csak úgy hazudott neki, né, s hátha azt a tengersok kincset is magának foglalta el.

Megy a szolga a királyhoz s mondja:

- Felséges királyom, életem, halálom kezében, de az a vén huszár mind fontra akar aprítani, hogy teremtsük elé a tokos németet. Mit csináljunk vele, kilökjük a fogadóból?

A király egy micre felöltözik a tegnapi vadászruhába s megy tüstént a huszárhoz. Jelenti neki, hogy várja a király s felvezeti a királyi palotába.

Haj, bámult a huszár, hogy milyen egy tündérpalota a király palotája, s milyen igazi becsülettudó ott az a sok nagy uraság, hogy köszöngetnek azok neki!

Egyszer észreveszi, hogy az a tokos német nem hogy köszöngetne, de még kalapot sem emel a sok alázatos köszöntésre.

Haj szerelmes Jézusom, elkezd huszárosan kárpálni, hogy miféle ember ez, aki még sapkát sem emelint annyi becsületes, nagy úr előtt.

Egy szép tágas szobához érve azonban béküldi a huszárt a király s mondja neki, hogy a bennlévő urakkal együtt várja meg ő is a királyt.

Avval hamarosan felöltözött a királyi gúnyájába s bément ő is a kihallgató szobába.

Haj, mindenható, megtartó, be megijedett a szegény vén huszár, ahogy megismerte, hogy ő a királyt tokos-németezte, sokkal jobban, mint a tizenkét rablótól.

Hanem azt mondotta a király: egyet se félj tőlem, te derék vitéz huszárom, még a hajad szálának sem szabad meggörcsülni. Menj vissza a szolgálatba, megkapod a csillagot.

Csakhogy jóformán meg sem érkezék a századához, mint szökött katonát tüstént elfogták, nyakig vasba verték, bétették a siralomházba, s elítélték akasztó-halálra. Még a király is jóváhagyta a halálos ítéletet.

A tett időre kiviszik a huszárt az elvesztő helyre, hanem amikor éppen akasztanák, vágat egy lovas lobogtatva fehér kendőjét s kiáltva istenesen a pardont. Hát az éppen a király volt. Amint odaérkezett, parancsolja a kapitánynak, hogy vesse csak le a kapitányi ruháját, de meg a huszár is a huszári gúnyát. Egy miccenésre egymáséba öltözteti őket. S azt mondja akkor a király: aki csak ilyen igazságot tud tenni az én derék vitézeim között, az nem érdemel kapitányi rangot. Te lész ezután a kapitány, én derék huszárom!

Elég az ahhoz, - hiszik-é - hogy egy szent percre elcsapták a kapitányt a királyi parancsolatra, a vén huszárból pedig kapitány leve, s ahajt még most is él s komandiroz, hogyha eddig meg nem halt.

Az élet vize

Volt egyszer, hol nem volt, még az óperenciás tengeren is túl, a világ végénél csupán egy arasszal innen, volt egy öreg király ennek a királynak pedig három derék fia.

Jól volt dolga a királynak. Boldog lehetett volna, mert istenfélő, igazságos, vallásos ember volt. Népei szerették, cselédei tisztelték, három szép szál fia örökké a kedvében járt.

Mégis, mégis: az egyik szeme mindétig nevetett, de a másik szakadatlan sírt. Eleget gondolkoztak, tűnődtek ezen a fiúk, hogy ugyan hát mi is lehet az oka, de rájönni sehogysem tudtak. Azt mondja a legkisebbik a nagyobb bátyjának: menjen bé bátyám s kérdezze meg apám urunkat, mi az oka a bajának, hátha segíthetnénk rajta.

Bémegy a legnagyobb s kérdi is a dolgot. Haj, megharagszik a király, mert éppen rossz kedvében is volt, úgy hajít egy óntányért a fia után, hogy csak kicsibe múlt a szörnyű halála, de akkor is csak azon, hogy elég frissen kiugrék az ajtón.

Kérdik a testvérek: hát mit mondott apánk?

- Kérdjétek meg ti is! - felelte durcásan.

Jól van, hát legyen úgy. Koppant s bémegy a közbülső is, s teszi fel a kérdést. Hanem ahogy utána csapá a király ennek is a vizes kantát, az már sok is volt egy kicsit. Ez is csak úgy maradhatott meg épkézláb, hogy izibe kiugrék az ajtón.

Kérdi a kisebbik, amint találkoztak, hogy hát mi jóban járt.

- Hát menj bé s kérdezd meg te is - feleli durcásan a bátyja.

Jól van na, hát megkérdem én is - gondolta magában a kicsi királyfi. Avval békopogott ő is az apja urához.

Még jóformán el sem kezdi a mondókáját, úgy hajít utána a felséges apja egy kést, hogy félig fúródott az ajtófélbe s ott didergett, remegett.

Hanem bezzeg, hogy nem ugrék a királyfi, csak félre! Akkor kihúzta az ajtóból a kést s visszatette az asztalra.

Úgy megjuhászodik a király erre a bátorságos tette, hogy egyszeribe elmondja, amit éppen tudni akartak. Hogy neki azért nevet az egyik szeme, mert szép szál derék három fia, szerető, hűséges népe van. S azért sír a másik, mert ő már vén-kort ért, s nem sokáig élvezheti ezt az ő igaz boldogságát, mert aligha akadna olyan bátor, kitartó legény, aki tündér-országát valamerre felkeresse s onnan a Tündér Ilona ifjító vizéből, ha kellene harccal is, hozhatna neki. Pedig neki álmában azt jövendölte egy nagyszakállú ősz ember, hogyha ő abból inna egyet, mindjárt megfiatalodnék.

Azt mondja a kis királyfi: nagy sor az édesapám, hanem azért vagyunk mi gyermekeid, hogy próbáljunk érted. Avval amint illik kezét csókolt a felséges apjának, s elment a bátyjaihoz, megmondani a dolgot.

A két bátyjának sem kellett egyéb. Amint ezt megtudták, mást sem tettek, csak nagy heppel hozzáláttak a készülődéshez. Fegyverzetet szedtek elé, a pajtából kiválasztották a legszebb két paripát s útnak indulának nagy Hübele Balázs módjára, hogy ők aztán próbát tesznek, ha csak addig élnének is.

Nem úgy bezzeg a kis királyfi. Kiment az udvarra, sétált alá s fel nagy lehorgasztott fővel, ternelgetve, mit s hogy tegyen, mert csak bolondjába nem indulhat útnak, azt sem tudva: merre.

Amint jön-megy alá s fel, megszólítja egy kis poros, cafatos fakó csikó, s azt mondja: felséges királyfi, sok jót tettél velem. Nem engedted, hogy verjenek, ennem-innom adattál, hát most és is jóval akarok fizetni. Én jól tudom, miben fő a fejed. Készülj csak az útra, engem fogjál vezetékre, s indulj neki napnyugottnak, a többit bízd reám.

A királyfi megfogadja a tanácsot, elgondolta, úgy sem lehet tudni, kiben mi lakik.

Amíg a bátyjai csak úgy kivágtattak a királyi kapun, hogy az út csak úgy porzott a paripáik lába nyomától, addig a kis királyfi vette az átalvetőt a tarisnyálással a vállára, a fakót vezetékre fogta s úgy ballagdagált az úton, hogy még utána kacagott, aki csak meglátta.

Azt mondja egyszer a fakó: nézz hátra felséges gazdám, látod-é a várost.

- Nem én, csak a tornyát - feleli a királyfi.

- Ha igen a tornyát, menjünk még egy keveset.

Mennek még egy darabot. Egyszer csak azt mondja a fakó: bocsáss engem szabadon. Alig-hogy szabadon bocsátá a királyfi, áthöngörödék a hátán, s lett egy szempercre olyan táltos paripa abból a hitvány fakóból, hogy a királyfi egy ámulatból a másikba esett.

Azt mondja akkor a táltos a királyfinak: nyúlj csak bé a bal fülembe, s hát egy aranyos nyerges húz ki abból. Most meg nyúlj a jobb fülembe! Ezt is megteszi a királyfi s hát onnan meg egy szép rubin és gyémánt-kiveretes kantárszert vesz elő.

- Most nyergelj meg s menjünk a százesztendős kisasszonyhoz, majd megmondja az, hogy merre van a Tündér Ilona tündér palotája.

Megindultak, de jutottak is oly istentelen világ havasába, hogy csak nyolcad napra érhatték a végét. Ott lakott a százesztendős kisasszony.

Beköszön a királyfi a kisasszonyhoz, szerencsés jóestét kíván s engedelmet kér a késő látogatásért.

Kérdi a kisasszony a járása okát.

Mondja a királyfi, hogy s miért jövének.

- Hm - szól a kisasszony - azt én nem tudom, hol lakik Tündér Ilona, hanem menj át ezen az erdőn, a túlsó végénél lakik a százezesztendős néném, az tisztán megmondja, merre s hol keresd. - Avval adott ajándékul egy kefét, hogy ha jártában-keltében üldözőbe vennék, csak dobja a háta megé.

Jól van. Reggelre kelve tovább indultak. Hanem értek ismét akkora rengeteg havasba, hogy csak nyolcad napra mehettek ki belőle, éppen a százezesztendős kisasszony házához. - Békösönt a királyfi, s elmondja, hogy ő ki, s hogy mi járatban volna.

- Hm - feleli a kisasszony - én bíz azt nem tudom, hogy hol kaphatnád meg, hanem ennek az erdőnek a túlsó végénél lakik a százkétesztendős néném, az már tisztán tudja.

Csak annyi, hogy tovább kellett menni, hanem innen is kapott egy tús-párnát, hogy ha megszorulna, s valamerről kergetnék, vesse csak háta megé.

Hanem aztán a harmadik kisasszonyhoz is éppen nyolcadik nap délre érhetének egy világnagy havason át. - Köszönti a kisasszonyt, amint csak egy királyfihoz illik, s elmondja, hogy ő mi járatbéli volna.

Azt mondja a kisasszony, hogy ő jól tudja, hol lakik Tündér Ilona, hanem alig hogyha el tud jutni oda.

A királyfi megkéri, hogy mondja csak el, amit tud, s a többivel ne gondoljon. Ha sikerül, jó, ha nem, úgyis egy étellel, s egy halállal tartozik.

Jól van. Elmondja a 102 éves kisasszony, hogy az Ilona várának, mint afféle tündérvárnak semmiféle kapuja nincs, hanem ha a várfal felett átmehetne, de akkor is csak úgy, hogy még egy körömfeketényi morzsalék se érjen a várfalhoz, mert ha akármilyen picurka kis idegen tárgy a falhoz ér, akkorát csendül az egész vár, hogy amennyi tündér s élő állat, mind összefut a nagy pendülésre, s akkor aztán mindennek vége, még az életének is. Hanem ha egyszer a falon át tudott jutni, akkor könnyű lesz célt érni. Csak éjjel menjen, mert a várban a sok arany s gyémánt miatt úgyis nappali világosság van, a tündérek azonban úgy fognak éjszaka aludni Ilonával együtt, hogy bátran bémehet Tündér Ilona szobájába, ölelheti, simogathatja is, csak meg ne csókolja! A kutat pedig könnyű megkapni, mert a vár piacán áll, kettő egymás mellett, márványból gárgyája a fiatalítónak, feketegyász tisztafából a halál vizének.

Elbeszéli a királyfi a dolgot a táltosnak.

- Se baj, felséges gazdám, ne búsulj te ezen, az én dolgom a többi fele. Te csak kérdezd meg azt, merre kell indulnunk.

Reggelre kelve elmondja a kisasszony, merre menjen jobbra, hol meg térjen balra, hogy a várhoz jusson. S avval útnak indult a királyfi.

Ment a fakó úgy mint a gondolat, mégis sötét östére ért a vár alá.

Nézi a királyfi s kerüli a várat, hanem olyant...! az sem a földön nem állt, sem vizen nem volt, csak úgy lógott a levegőben. Már csak annyi, hogy nekimentek a várnak, s Isten-segítségével olyan szerencsésen bójuthattak, hogy éppen semmi baj nem történt.

A királyfi tüstént a várpiacra sietett, hát csakugyan, hogy ott a két kút. Ő biza gondolja, ha már ennyire van, viszen a haló vízből is, nemcsak az ifjítóból, s aztán széjjel is, néz, hogy mi hogy van a tündérek országában. Addig megy egyik palotából ki, a másikba bé, míg éppen Tündér Ilonához ér. Hanem aztán látott ő szépséget addig olyant amilyent, de látott most olyan csodálatost az Ilona személyében, hogy csak úgy dörzsölte a két látó szemét, vajjon csakugyan való-é, s nem álom vagy valami festett szép kép az ilyen leheletes szépség.

De el is fogták úgy a lagymatag érzések, hogy egyet sem tudá tartóztatni magát, hanem ráborult az alvó Ilonára, megcirókálta aranyhaját, patyolat arcát, hanem áldott szerencséjére mégiscsak visszatartotta magát, hogy megcsókolja, mert eszébe vette a vén kisasszony intő szavát. Ahelyett nem állotta meg, hogy emlékebe rá ne húzzon a Tündér Ilona gyűrüsujjára egy gyémántfejű gyűrűt legalább.

Mikor aztán kigyönyörködte magát az alvó Ilonán, magához vette az élő s haló vizet, s avval visszaindult haza. Hanem amint ugratott ki a várfokon, mégiscsak a falhoz ért a táltos farkából egy szál. De történt csendülés rá akkora, hogy még a süket is meghallhatta, ha éppen akarta.

Hej, szerelmes szent isten, milyen riadalom, zúdulás, szaladgálás, lótás-futás lett erre a tündérek között.

Egy szempillantásra észrevették a királyfit, s rohantak úgy utána seregestől, hogy már érőleg-fogólag a sarkába jutottak.

Eleget a királyfi erre is, arra is, hogy valamerre utat nyerjen, de az bizony sehogysem sikerült. Ezer szerencsére eszébe jutott a kefe, amit a száz esztendő kisasszonytól kapott. Hamarjában elékapja, s a háta megé veti. De támadt is a nyomában, hallák-é, olyan sűrű erdő, mint éppen

az ecset. Hanem azért csak fityfirty volt a tündérseregnek: egy perc alatt átvergődtek rajta, s ismét csak a királyfi sarkába kerültek. Hamar elékapta a tús-párnát is, s azt is hátra hajította. De nőtt akkora sziklás hegy utána, hogy éppen a felhőkig ért. Amíg aztán ezen átvergődhettek a tündérek, nagy kínnal-szusszal ő is szerencsésen kiérhetett tündér-országból, hogy több hatalmuk nem vala üldözhetni őt.

Bezzeg szükség is volt erre, mert erőt kifáradott a szegény táltos is a nagy hajcihőbe.

Na, bémegy hát a királyfi egy fogadóba kipihenni magát. Hát ott látja a bátyjait közönséges rongyos polgári gúnyába, mint favágókat. Kérdi tőlük, hogy mi dolog ez rajtuk, s hogy történhetett meg.

Panaszolja a két bátyja, hogy ők, amikor tündérországba indultak, itt tartottak pihenőt. Valami hamis kártyások (ispillérek) játékra vették rá, s mind elnyerték nemcsak a pénzüket, lovukat, királyi gúnyájukat, hanem bé is adósították a fogadónál vagy tizenötszáz forintig. E miatt a fogadós ottfogta őket favágó darabontoknak, amíg vagy leszolgálják tartozásukat, vagy kifizetik azt.

A kis királyfi egyebet sem tehetett, hanem mint jó testvér kifizette bátyjaiért a tizenötszáz forintot, kiváltotta lovaikat, s a királyi gúnyákat is. Erre elindultak hazafelé hárman.

Hanem a két idősebbnek sehogysem tetszett a kis királyfi szerencséje. Összesúgtak-búgtak az úton, hogy mégsem épületes dolog, s szégyenszemre esik, hogy ők, a két nagyobbik, ketten sem tudtak az ifjító vízhez jutni, hanem a kis öccsük kelle hogy megszerezze egyedeseget lelkére. De hát még, ha azt is el találná pottyintani, hogy hol találá őket, s milyen állapotjukban, haj, - hogy elfutotta a két rosszlelkű testvért a sárga irigység, a pulykaméreg, hogy egyet se tudtak többet nyugodni, amíg el nem határozták, hogy akár így, akár úgy, de ők elteszik láb alól az öccsüket, ha addig élneek is.

Amint mentek-mendegéltek, értek egy tíz öles mély száraz kútba.

- Hopp - mondja a legnagyobbik - egyet se tovább! Hamarosan lerántják a kicsi királyfit a lóról, levágták a két karját szegénynek s beléhajítják a száraz kútba. A két palack vizet pedig magukhoz vették s hazáig meg sem állottak vele.

Kérdi otthon a király, hogy hol maradt az öccsük?

Hanem azok egyebet sem tettek, két rosszlelkű testvérje, csak átkozták magukat, hogy így, meg úgy, járjon ki a két látó szemük, mint az asztalfia, ha még hallottak is róla csak egy kukkot is, hiszen nem is egyszerre, egy úton indultak.

Már csak annyi, hogy elhozták a két palackot, de nem lehetett hasznát venni, mert sehogy sem tudták, melyikben van az ifjító, s melyikben a haló víz. Hát ebben sem volt semmi köszönet.

A szegény kicsi királyfi pedig ezalatt ott bússuldogált a mély kút fenekén, hogy neki már tisztán itt kell bevégezni az életét, ha a jó Isten valahogy reá nem tekint.

Hanem olyan szívből s jól imádkozott, hogy amikor nagykesőre álom jöhetett szemére, még jóformán el sem aludott, s már eléje állt egy ősz-szakállú tisztos öreg ember s azt mondotta neki: Istenben bízó voltál, segítségért is hozzá folyamodtál, hát teljesedik a kívánságod, csak légy ezután is istenfélő, s benne bízó, hozzá imádkozó. Amint megébredsz, látni fogsz a nyugati szegletben alig fénylő, sárga világosságot. Ha kaparod a lábaddal, víz fakad utána. Te abban a vízben minden este, reggel egy imádság elmondása után mosogasd a két karod csonkját, s egyet se bússulj!

Megébred a királyfi, eszében az álommal. Pillant egyenesen a nyugati szegletbe, hát igazában lát alig villanó, el-elmuló sárga világosságot. Kaparni kezdi a lábával, s addig vájja, kapargálja, míg egy kis gödröcskét ás. Forni kezd nagy gőzöléssel, bugyborékolással a víz. Neki

fekszik a királyfi nagy imádkozással, s mártogatja a karjai csonkját belé a vízbe. Hát el se hiszik kietek, hogy egyszer sem kellett este, reggelt várnia, hanem úgy három négy óra alatt kinőtt mindakét karja. A kútból kimászott s vándorolt tovább az apja városába.

Betért az apjának egyik zsellérjéhez. A magáé helyett elkérte a kisebbik zsellérfiú egyszerű gúnyját. Akkor elment az apja palotájába szolgálatkeresni.

Azt mondja az öreg király: Éppen jó órában jöttél, te szegény legény, mert itthagyt a kocsisom, s béveszlek a helyére!

A királyfi megalkuszik az apjával, megírják a komenciós levelet, s avval a helyére állt.

De olyan ügyes volt és olyan jól viselte magát, hogy a király szinte úgy megszerette, mint tulajdon édes gyermekét. Minden áldott nappal lement hozzá beszélgetni. Elmondotta, hogy milyen nagy a bújánata a legkisebbik fiáért, aki úgy elveszett, hogy se híre, se hamva. Elmondotta, hogy hozott a két nagyobbik fia fiatalító s haló vizet, de semmi köszönet nincs benne, mert sehogy sem tudják, hogy melyik másik.

Azt feleli a kis királyfi: már felséges királyom, életem, halálom kezébe ajánlom, ha én meg nem mondom, melyik az élő s melyik a haló víz!

Tüstént viszi a király a palotába ahol a palackok voltak.

Megmutatja a királyfi, hogy melyik az egyik, s melyik a más.

- Hm - mondja az öreg király - hogy próbáljuk meg ezt?

- Már feleli a királyfi - én bizvást megpróbálnám, de hát voltam gyermek, s nem szeretnék még egyszer az lenni, hanem itt van ez a kopó kutya, meg kell csak itatni, s mindjárt ismét kölyökkutya lesz belőle.

A kopónak adnak is egy jó kanállal, s hát ahogy megitta, ott helyben szemlátomást kölyök lett belőle.

Erre aztán a király sem firtatta a dolgot, hanem egy minutára ő is megfiatalítá magát.

Amíg ezek történtek, s az idő is minden nappal telt-múlt egyet, észreveszi Tündér Ilona, hogy megváltozott színében, szívében. Nincsen neki semmi nyugta, se éjjele, se nappala. Gyanút fogott, hogy az ujjára lopott gyűrű kínozza, de hiába hozatott aranymívést, még patkókovácsot is, nem volt erő, mely azt a gyűrűt le tudta volna feszíteni, de sőt - halljanak csudát - még a reszelő is lesiklott róla. Mindjárt tudta, hogy az a királyfi igézhetette meg őt, aki a várába lopakodott volt, s akit akkorjában üldöztek is. Azt határozta, hogy ő most útra kél, s addig meg nem áll, amíg azt a királyfit fel nem találja. Fel is kerekedett egész udvarával, egyenesen napkeletnek indult, s addig ment, míg a tündéri erő éppen a királyfi apjához vezette.

Megtelepedett a városon kívül, s húzott olyan bársonyfolyós aransátrat, épített olyan rubin foglalatú, gyémánt-paszományos arany hidat, hogy az egész világ csudájára járt.

Beizen a királynak, hogy ha ki nem küldi azt a fiát, amelyik az ő várában járt: ő tündéri hatalmával s udvara népével földdel egyenlővé teszi az egész királyi várost.

Megszepent a király, s mindjárt küldötte is a nagyobbik fiát Tündér Ilonához.

Mit volt mit tenni a királyfinak, csak lóra kellett ülni, de bezzeg hogy odavolt minden bátorsága, annyira, hogy nem is mert az aranyhídon áthaladni, hanem csak úgy kullogott kerülő úton a tündérsátorhoz, mint a megvert kutya.

Azt mondja Tündér Ilona: na királyfi, ha te jártál a váramban, mondd meg azt, hogy s mint jutottál abba, s hogy áll az belülről?

Hát persze hogy egyet sem tudta ezt a királyfi.

Tündér Ilona megkegyelmezett neki, de tüstént visszaküldé s azt izente a királynak, hogy azt a fiát küldje, amelyik a várában járt, ha kedves a maga s a népe élete.

Küldi a király a második fiát.

Hanem ez is éppen úgy járt, mint a bátyja.

Azt mondja most a kocsis: felséges királyom, egy életem, egy halálom, azt is felajánlom, engedjen ki engem.

Hej, nagyot kacagott erre a két idősb királyfi: mit akarsz te macskabéka, amikor még mi sem tudtunk semmire se menni! Hiszen meg is vakulnál attól az éktelen ragyogástól, ami ott van, nem hogy te ments meg minket s az apánk városát.

Aj, megmérgeződik a kicsi királyfi, hogy őt így lenézik s gúnyolják, s azt mondja mérgesen: mostmár csak azért is megmentem a várost s az édesapám becsületét, hanem az lesz a ti halálotok, ti rosszlelkű favágó darabontok, csak adjanak nekem királyi gúnyát!

Nézni kezdi a király, s gondolkozik, hogy mit is monda csak. Izibe megparancsolja, hogy adjanak reá királyi gúnyát.

Hát ahogy beléöltözött a királyfi, tüstént ráismert a király, hogy hiszen ez az ő sokat siratott legkisebbik fia.

De bezzeg hogy eloldalgott a két bátyja arról a helyről, mintha csak leforrázták volna, mert ők is felismerték az öccsüket.

A kis királyfi egy szempercre megnyergelé a fakó táltosát bársony nyereggel, gyémántveretes kantárszerrel, kiugratott a város kapuján, s persze hogy nem kerülgette az utakat, hanem sarkantyúba kapá a fakót, nekivágatott az arany hídnak s csinált olyan hajrát rajta végig, hogy csak úgy porzott fel belé a sok drága rubin s gyémántszem.

Egyenesen elejébe ugratott Tündér Ilonának nagy köszönéssel.

Azt mondja Ilona: ha te jártál a váramban, mondd el nekem mind, amit róla tudsz, mert ha nem, úgy semmi pardon nincsen, s én karóba dugatom a fejed.

- Az enyémet ugyan soha, szépséges királyné, - feleli a királyfi - hanem ha úgy tetszik: én a tied, te az enyém. Legyünk mi egymásé, mert én szeretlek téged már az első pillanattól kezdve. Azt a gyűrűt is csak azért loptam az ujjadra, hogy reá emlékeztesselek s hogy a világ végére is utánam gyere. Azonban ha egymásé lettünk, nem fog szorítani többet. Különben ha tudni akarod mégis: a te várad sem égen, sem földön, sem vizen nem áll. Felette kerültem a várdba. S én hoztam a fehér márvány gárgyás ifjító vízből, igen a fekete tiszafa-gárgyás halál vízből is. Elég, ha ennyit tudsz?

Szembe néze Tündér Ilona a szép szál királyfival, s úgy megtetszék egy miccenésre a dali fiú, hogy cseppet nem mondta, hogy nem illünk mi össze, hanem nagy hirtelen a nyakába veté magát s annyit szóla csupán: ásó, kapa, s a nagy harang síró szava válasszanak el minket, te szép királyfi.

A kicsi királyfi erre az apja elé vezeté Tündér Ilonáját, s páros éltökre rákére az apai áldást.

Az öreg király pedig, amint tisztán megtudá a két nagyobb fia kegyetlen dolgait, tüstént lófarkhoz kötteté, s csak azon múlt, hogy agyon nem hurcolták, hogy a kis királyfi sírva kérte a pardont nekik, meg mégsem istenes dolog az egy királytól, egyszerre két fiát is lófarkon végeztetni ki.

Avval a királyfi búcsút vett felséges apjától, hintóra ült Ilonával s mind az egész tündéri udvarral, s elmenének tündér-országba. Ott aztán a tündérek királyukká választották a derék királyfit. Lett is belőle olyan igazi tündér-király, mintha örökké közöttük élt volna.

Kerekedjenek tojánhéjba, s legyenek a kietek vendégei vacsorára!

A mostoha testvérek

Egyszer volt, hol nem volt, valahol egy özvegy ember. Volt annak az embernek egy ügyibe való, növendék leányocskája.

Lakott az alvégen egy özvegy asszony, annak is egy olykorú növendék leányocskája.

Az özvegy ember leánykája minden istenáldotta reggel az alvég felé hajtogatta mezőre a lúd-jait. Az özvegy asszonynak is voltak lúdjai, hát a két leányka mindig együtt őrizgette a libákat s együtt játszadoztak.

Az asszony megfűsülte, édesgette, táplálgatta, becézgette nemcsak az ő, hanem az ember árváját is. S azt mondja egyszer: látod, látod, ha az apád magához költöztetne engem, együtt lennék éjjel-nappal, én is jobban gondozhatnálak, s úgy lenne dolgod, hogy még egy úri kisasszonynak sem különb. Mondd meg ezt apádnak, s ha megteszi, én tébe-vajba fűrésztgetlek, gyolcslen kendővel törülgetlek.

Mondja a leányka otthon. Felüti az ember a fejét, hogy cseppet sem volna ez a dolog bolondság. Nem is sokat gondolkozott, hanem ünneplőbe vágta magát s elment az özvegy asszonyhoz. Szép jóreggelt kívánt s elmondotta sebtében, amint illik; húgomasszony, én is özvegy, kend is az, nekem is egy árvám, kendnek is, legyen az én élettársam, hogy ez a két leányka ne maradjon továbbra is árva.

Az asszony egy szóval sem mondott ellent, hanem ahajt lakodalmat csaptak, s összeverték a konyhát.

Kezdetben jól is ment minden. Az asszony szerette is a mostoháját, - legalább is úgy mutatta. De amikor a leányok növésnek indultak, s az asszony azt látta, hogy a mostoha leánya nemcsak hogy szebb, de százszorta ügyibe valóbb is, mint az övé, úgy meggyűlölte ő is meg a leánya is, hogy annak nem volt többet nyugta, megállása a háznál.

Dolgozott a szegény leány éjjel, nappal, a másik meg úri kisasszony módjára élt. De hiába minden, nem volt semmi becsülete. S addig-addig áskálódott a gonosz mostohája az apja előtt is, míg az reá nem szánta magát, hogy elküldi az édes leányát idegen kenyérre, szolgálatba.

Békötik egy kendőcskébe, ami kevés cele-culája tél-túl lehetett még. A mostoha úgy pap kiszúrom szemed módjára egy hamu pogácsát megsüt neki, s avval Isten veled s fakereszt - ha eltörik, az sem lesz - menj, jó utat, ahol sár nincs.

Elindul a szegény leány keserves sírással, hetedhét ország ellen, szolgálat-keresni. Ment-mendegélt hegyen-völgyön, árkon-bokron keresztül, maga sem tudta hova, merre, hol álljon meg.

Estére kelve ér egy üres juhász kunyhót. Ő biza gondolta, bémegy ide, legalább nem hál az Isten szabad ege alatt. Amint a korom setétben tapogat jobbra-balra, talál egy polcon egy darab sajtot.

Jó éhes volt, hát nagy mohón elkezdi enni a sajtot a sötétben. Amint javában enné, egy macska nyávogni kezd mellette. Megsajnálja a leány, mert jó szíve volt, hát a macskának is vet a sajtból egy darabot.

Egyszer zörögnek az ajtón kívülről s egy nagy fekete medve elkezdi hogy: tányér talpam, lombos farkam, fekete szemem, szemöldököm, eresszetek bé.

Megszeppen a leányka, mit tegyen ő most, hisz ha ezt a hámbárnagy fenevadat bébocsátja, menten megeszi.

Ahogy szepeg s gondolkozik, mi lenne most jobb, azt mondja a macska: ereszd csak bé bátran, ne félj tőle semmit. - A leány megerősíti magát, gondolja, hogy legyen, ami lesz: béereszti a medvét.

Azt mondja akkor a medve: tányér talpam, lombos farkam, fekete szemem, szemöldököm, adj ennem, te szép leány.

A leány a még meglevő sajtját odadobá a medvének. Alighogy azt megette, ismét kezdette: tányér talpam, lombos farkam, fekete szemem szemöldököm, fáradt vagyok, álmos is, vess ágyat, te szép leány.

A leányka, ami lapit csak összekaparhatott, azt mind a medve alá tette.

Akkor meg az volt a kívánsága a medvének, hogy a leány feküdjék le melléje.

Már osztán - gondolta magában a szegény leány - tudja meg az Isten: ő egy oktalan vadállattal nem hál meg egy fedél alatt sem, nem hogy mellette. - De megszólalt a macska: feküdj csak oda, szép leány, egyet se félj tőle!

Hát jól van - gondolja a leány - legyen, ami lesz. Az ő élete úgylis csak keserűség, szenvedés, aztán meg az Isten vele, úgy semmi sem árthat ellene. - Lefeküdt, s mert erősen álmos, fáradt volt, úgy elaludt, mint a csutak.

Virradatra kelve megbéredt a leány. Dörzsöli a szemét, bámul, tapogatja magát: nem akarja hinni, hogy csakugyan ő lenne-é abban a gyönyörűsleges kristálypalotában, aranyos ágyban, selyem ágyleppel.

Amíg ő ott ámult-bámult s tépelődött magában, erre s tova: eléáll egy szépséges királyfi s azt mondja neki: na te szép leány, mert nem féltél az este tőlem, az utolsó falat sajtodat is nekem adtad ettől a perctől kezdve te leszel a feleségem, csak légy ezutánra is kegyes, jószívű és Istenben bízó. Ez a palota s minden, amit itt látsz, a tiéd is más túl.

Búsult otthon a szegény ember, hogy is tudá ő olyan árván, igazi Isten-kegyelmére bízva csapni el édes leányát, mert mégiscsak apa volt és sajnálta az édes gyermekét. Mikor pedig látta, hogy idő rátelve is csak nem akar haza jönni, nem volt többet nyugta, otthon maradása.

Elindult a leánya után, hogy ha égen, ha földön, de ő felkeresi, addig nem nyugszik meg.

Ment-mendegélt, hegyen, völgyeken, mindenen keresztül, nagy búbánat között.

Egyszer egy szép síkságra ér s lát annak a közepén egy olyan kristálypalotát, amilyent elgondolni nemhogy ébren, de álmában sem tudott volna. Meglátja a leánya, mert éppen a leányáé volt az a palota: de megismeri az édesapját. Tüstént kifutott eléje, bévitte, ellátta étellel, itallal, de volt öröme olyan, mint a virág. Elbeszélte édesapjának, hogy ő milyen igazi boldogságban van.

Megy haza az ember nagy örömmel s beszél a feleségének azt a módfeletti boldogságot, be felvitte Isten a dolgát az édes leányának, milyen kristálypalotában lakik, s milyen szépséges királyi ura van.

Hej! lett erre irígység, olyan, hogy sem a mostoha, sem a lánya nem tudtak a nagy irígységtől aludni egész éjen át. Súgtak-búgtak, szöttek, fontak, boronáltak, hogy csak azért is!

A gonosz, irigy mostoha még reggelt sem várt, már hajnalban útnak indította a leányát.

Hogy s hogy nem, ez a leány is azon az úton ment, melyiken a mostoha testvére. Estére ő is elérte a majorházat. A sajtot is megkapta a polcon. A fekete macska nyávogni kezdett mellette is nagy keservesen, éppen mint a testvérénél tette. Hanem ő bezzeg ahelyett hogy sajtot adott

volna a macskának, nagyot rugott rajta. - Jött a medve s neki is elkezdte a mondókát hogy: tányér talpam, lombos farkam, fekete szemem, szemöldököm, nyisd ki leány azt az ajtót.

Mikor a leány nagy szepegve felfohászokodott, hogy mitevő legyen most, megszólal a macska: nem adtál sajtot, hát most tégy a kedved szerint.

Vállat vetett az ajtónak ijedtében, hanem egy micre bérontott a medve, s ízzé-porrá tépé az egész leányt.

A mostoha pedig mind csak várja, otthon az édes leányát, mikor jön már haza elmondani a nagy boldogságát.

Hanem ezt ugyan várhatja akár ítéletnapig is. Rosszlelkű s irigy volt, szenvednie kellett.

A mostoha leány pedig ma is boldogul él, éppen a minapában találkoztam vele, ehejt a Gyuri bátyám kapujában. Ha nem hiszik kietek, járjanak utána!

János, a pakulár

Volt egyszer, hol nem volt, még hetedhét országon is túl, de az operenciás tengeren egy sánta arasszal innen, volt egyszer egy szegény pakulár legény egy rengeteg havasban. Egy hó nyári napon a havas meggyúlt, benne égett egy kis kígyó, aki így kiáltott a pakulár legénynek:

- Gyere hamar, te szegény pakulár, vegyél ki engem ebből a tűzből.
- Hát én téged, hogy tudjalak kivenni? - kérdezte János.
- Nyujtsd be botodat.

Be is nyújtotta a pakulár a botját, a kis kígyó felkuperodott a bot végére s onnan felmászott a nyakára. A pakulárnak azonban ez nem volt kedvére s azt mondta:

- Szállj le immár a nyakam körül.
- Én aztán nem, hanem vigyél engem haza, s jó tettedért jót várj!
- Én nem is tudlak haza vinni, mert azt sem tudom, hol lakol.
- Ne búsulj semmit, mert én megmutatom, csak vigyél.

Mit tehetett volna János? - megindultak, messze mentek, míg elértek egy sűrű nagy tövisgyepühöz. Megállt itt a pakulár s azt mondá:

- Én már itt nem tudlak átvinni, szállj le s menj át magad.
- Ne félj te szegény pakulár - felelte a kis kígyó - menj csak közelebb!

Mikor már egész közel voltak, a kis kígyó sziszegett, reáfujt, s lám egy kis kapu nyílt meg a sűrűségben és átjutottak rajta egy selyem rétre. Mentek tovább, s elértek egy roppant magas kőkerthez. Itt ismét azt mondja a pakulár legény:

- Szállj le, kérlek, mert már ezen semmire sem tudlak átvinni.
- Ne félj semmitől, csak vigy közelebb!

Ahogy egész közel értek, a kis kígyó ismét sziszegett, reáfujt, és csudára, egy fain kapu támadt a vastag, toronymagas kőfalon. Ez a kapu egy gyönyörűséges szép kastélyba vezetett. Mikor a kastélyba értek a kis kígyó azt mondta:

- Ez az én apám kastélya, s amiért te engem hazahoztál, apám mindent fog ígérni, de te semmit se fogadj el, csak azt amit én mondok. Van az asztalán egy abrosz, az ajtó sarkán felakasztva egy tarisznya, azokat kérd el, a legkisebbik leányát pedig kérd feleségül.

A pakulár így is tett, de az öreg kígyó összeszidta, hogy valaki kitanította erre, s a kért dolgok helyett ígért négy ökröt és egy egész vágás szekeret megrakva pénzzel. De János azt felelte:

- Nekem nem kell akkora vagyon, megmaradok amellest, amit kértem.

S avval elindult kifelé a szegény. A kicsi kígyó sírt keservesen s azt mondja az apjának:

- Apám uram! ez a pakulár legény milyen jót tett velem, s még sem adja meg azt, amit kért.

A nagy kígyó erre utána küldött, visszahivatta és odaadta az abroszt, a tarisznyát s megengette, hogy három leánya közül válassza ki azt, amelyik legjobban tetszik neki. Bevezeti egy nagy terembe, hát egy akkora csúf, békabőrbe öltözött kisasszonyt látott ott, hogy ijedtiben szinte hanyatt esett. A nagy kígyó kérdé:

- Hát ez kell-e?

- Nem ez kell, a legkisebbik leányod kell.

Elvitte ekkor az öreg kígyó egy másik szobába, hát ott is egy akkora csúf, békabőrbe öltözött kisasszony ül, mint éppen az előbbi szobában. A nagy kígyó kérdé:

- Hát ez kell-e?

- Nem ez kell, ha akarja, ideadja a legkisebbik leányát, vagy ha nem: egyik sem kell!

Elvezették erre a harmadik szobába, hát Uram Istenem! abban is egy csúf békabőrbe öltözött kisasszony ült. A nagy kígyó ismét kérdé:

- Hát ez kell-e?

- Ez kell, ez lesz az én feleségem - felelte János, s egy szárazat nyelt.

A béka kisasszony pedig, mihelyt meglátta a pakulárt, így szólt hozzá:

- No te János, indulj el, mert én úgyis elérlek téged.

János pakulár hát megindult, de úgy félt a béka-kisasszonytól, mint az ördögtől. Akkorákat lépett a havason keresztül, hogy az izzadság amúgy Isten igazában szakadt le róla, csakhogy többet ne láthassa. Eléri azonban a béka-kisasszony s azt kérdi:

- Te szívemnek szerelme, János, miért sietsz oly sebesen?

- Azért, hogy sötét előtt elérhetnék haza.

- Te azért sietsz oly nagyon, János, mert félsz tőlem. De te ne félj, mert a mekkora nagy bánatod van most miattam, éppen akkora örömed lesz nemsokára.

Megindultak most ketten, de a béka kisasszony hátra kezdett maradozni, s János gondolá, nekem is éppen ez kell, bár valahogy tudnék szabadulni tőle. Beérkezett egy nagy rengeteg havasba, keresett magának egy szép tisztást, elévette tarisznyáját, kivette belőle az abroszt s azt mondta:

- Egy személynek étel, ital legyen!

Mire falatozni kezdett, a béka-kisasszony is oda érkezett s panaszkodt:

- János lelkem, te csak egy személynek parancsoltál ételt, italt, pedig én is éhes vagyok.

- Azt gondoltam, elvesztél, eleget vártalak, de te nem jöttél, s azért parancsoltam csak egynek.

- Nem az, János lelkem. Tudok én mindent, te szégyelsz engem haza vinni. Vigyél azért a falud erdejébe, s ott csinálj egy kalibát, ott is megélünk mi ketten.

Elérkeznek a pakulár falujának erdejébe, s János csinált egy kis kalibát. Egyszer azt mondja a béka-kisasszony:

- No te János, menj el ma vadászni.

János el is ment, s amíg oda volt, úgy kiékesítette a felesége azt a kis kunyhót arany és ezüst bútorokkal, hogy nem győzte eléggé bámulni. A felesége lefekvéskor a békabőrt legombolta magáról, mire Isten úgy segélyen, olyan ragyogó szép fehérnép lett belőle, hogy az áldott napra lehetett nézni, de reá nem. Azt mondja a béka-menyecske:

- No látod, János, mi itt megélünk, csak ha haza találsz menni, amit anyád mond, azt ne tedd meg.

Másnapra kerekedtek, s János újra elment vadászni. Amíg oda volt, a fekete király fia 12 vadásszal szintén vadászni járt, véletlenül rátalált a kis kalibára, s meglátta, hogy egy gyönyörű, kedves nő az ablakban hímet varr és a bolondulásig szerelmes lett belé. Rögtön lóra ült, elvágatott haza s azt mondta a királyi apjának:

- Életem, halálom, kezedbe ajánlom, de az erdőben egy tisztáson láttam egy nagyon szép, kedves nőt, s ha az az enyém nem lehet, elpusztítom magamat.

Az apja azt felelte:

- Ne búsulj, fiam, mert annak, csak egy pakulár-ura van. Próbákat adunk neki, ha nem tudja véghez vinni, elpusztítjuk, s neked marad a felesége.

Aznap János hazajárt szüleihez s elmondta, milyen boldog volna, ha szép felesége békabört nem viselne. Az anyja arra tanította:

- Éjjel, mikor aluszik, a békabört vedd a tűzbe, hogy égjen el. - Az apja azt mondta:

- Azt ne tedd meg fiam, mert ő leteszi, amikor megunja viselni.

Estére hazaérkezett János, hát már a fekete király parancsot küldött, hogy jelenjen meg előtte. Elment hát a fekete királyhoz, ki azt rendelte:

- Az én kastélyomtól kezdve a te kunyhódig olyan aranyhidat verj, amilyen széles e világon egy se legyen. Álljon rajta 12 arany torony, s 12 harang benne, amely magától harangozzék. A hídnak legyen 12 szöge, a 12 szögén 12 aranyfa, s azokon különbnél-külömb zsoldár-mondó madarak. A híd alatt pedig folyjon el egy nagy folyó.

János nagy búval ment haza s a felesége kérdezte:

- Miért búsulsz, János lelkem?

János elbeszélte, hogy a királynak milyen nagy kívánságai vannak.

- Ne búsulj te egyet se, egyél, igyál, feküdj le, s kisebb gondod is nagyobb legyen annál. Csak arra kérlek, anyád szavát ne fogadd meg.

Mikor János, a pakulár elaludt, felesége egy sípot vett elé, megfuvintotta, széles e világon, ami dongó és méh volt, mind oda takarodott, s míg a legutolsónak is megmondta, hogy milyen aranyhíd készüljön, addig majdnem készen állott.

Hajnalban felkelt a fekete király, s ahogy meglátta az aranyhidat, fényességétől majd elveszett a szeme világa. Odaszól a fiának:

- Nem tudom, hogy jutunk a szép asszonyhoz, mert még reggelig baj van, s János már készen van a híddal. Hanem adok neki még egy kemény próbát.

Rögtön levelet is írt s elküldötte Jánosnak. A pakulár ismét megjelent a királynál, aki azt parancsolta:

- Látod-e tova azt a nagy csere-erdőt? Azt az éjszaka nekem vágd le, a kastélyom udvarára rakd ölbe s még a gyökerét is hord haza, a földjét szántsad fel és ültess be szőlővel. Reggelre már teremjen is, s ami ott terem, abból hozz egy tányér szőlőt, egy üveg mustot, mert ha nem, fejedet vétetem.

János hazament nagy búval, bánattal, elpanaszolta feleségének, hogy mekkora nagy próbát adott neki ismét a király. A felesége azt mondta:

- Sohse búsulj, kedves, csak vacsorálg, feküdj le s aludj!

Azután elővett egy rézsípot, megfujta, s széles e világon az ördögök mind odagyűltek és kérdék:

- Mit parancsolsz, felséges asszonyunk?

Míg az utolsó is meghallotta, hogy mit kell csinálni, addig már betakarítottak minden fát a király udvarára s a csere-erdőnek egy részén már a szőlő is virágzott. És János egy tál szőlőt s egy üveg mustot vitt reggelre a királynak. A király elcsudálkozott ezen s azt mondta:

- Jó vitéz vagy János, hanem a harmadik próbát ha meg nem teszed a fejeddel játszol. Holnap reggelre Krisztus urunkat és Szent Pétert hívd meg frustukra.

János nagy búsan hazament, s elbeszélte, milyen lehetetlenséget kíván tőle ismét a király.

- Ne búsulj, az is meglesz valahogy, - biztatta a felesége, - csak arra kérlek: anyád szavát soha meg ne fogadd. Vacsorálj meg iziben, mert ez a próba nálad nélkül meg nem lehet.

Avval elővett az asszony egy rézkürtöt, s amint megfujta, helyből eléugrott egy ötlábú csikó s kérdé:

- Mit parancsolsz, édes jó asszonyom?

- Nem sokat, csak menjetek el Jánossal, Krisztus Urunkat és Szent Pétert hívjátok meg frustukra.

A csikó azt felelte:

- Csak hamar, mert a harmat már hullani kezdett, s ha lehull, megsíkul a mennyország útja, a patkó vásott rajtam, s nem tudok felmenni.

Felül János az ötlábú csikóra, oldalba kapta s egy félóra alatt ott volt a mennyország kapujában s elmondta, mi az üzenet. Krisztus Urunk azt felelte:

- Nem baj, már régtől tudtam én még a gondolatát is, hanem mondd meg neki, meg fogok jelenni. Ezt a szem búzát, szem szőlőt vidd el s add tudtára: ebből a szem búzából elegendő eledelt süssön három személynek és az egy szem szőlőből elegendő bor legyen három embernek. Van neki egy fakó tehene is, az a tehén nem bornyúzó, mégis a tehenet bornyúztassa meg és a borjú tejéből holnap frustukra három embernek való kávé készítsen.

János, a pakulár, ahogy visszajött, elmondta a királynak, mit izent Krisztus Urunk. A király azt felelte:

- Lesz itt, mit egyék azon kívül is. Ne kívánjon lehetetlenséget tőlem.

Másnap hajnalra virradva Krisztus Urunk és Szent Péter megjelent a János kunyhója előtt, s meghívták őt is a frustukra. János azonban nem mert az aranyhídra lépni, mert félt, hogy a király megöleti. De Krisztus Urunk bátorította:

- Ne félj, fiam, csak gyere velünk, akkor nem pusztíthat el.

Rámentek az aranyhídra. Amint ráléptek, a 12 harang zúgni kezdett, s a zsoltár-mondó madarak énekeltek. A király ezt meghallva fegyvert ragadott, hogy lelője, aki az ő hídjára merészkedett, de egy fegyvere sem sült el. Megérkeznek így hárman a palotába, a király nagy pompával fogadja, s le akarja ültetni a frustuk mellé. De Krisztus Urunk azt mondja:

- Csak a mellé ülünk le, amit ma reggelre megrendeltünk.

Azt feleli a fekete király:

- Lehetetlenséget hogy kívánnak tőlem!

- Úgy, ahogy te kívántál kegyetlenül a szegény embertől, válaszolt Krisztus Urunk.

Nem reggeliztek, hanem a királytól elváltak s megindultak hazafelé. Mikor fele útjokat megtették, azt mondja Krisztus Urunk Jánosnak:

- Nézz csak vissza, János, mit láatsz?

- Jaj, Uram Teremtőm! látom az egész város tűzbe van borulva.

Tovább folytatták útjokat, s mikor egy hajtásnyira haladtak volna, Krisztus Urunk ismét kérdi:

- Nézz vissza János, mit láatsz?

Visszanéz, hát a város helyén egy nagy tó támadt s vadrécek fürödnek benne. - Továbbmennek s kisvártatva Krisztus harmadszor is kérdé:

- Hát most mit láatsz, János?

- Jaj, Uram Teremtőm, az egész város fel van épülve a tó mellett, s hétszerte különb, mint volt ezelőtt.

Akkor Krisztus Urunk azt mondta:

- Ez a város legyen a tied, abban most nincs lakós senki, telepíts népet s gondozd úgy, ahogy Istennek tetszik.

Odaértek János pakulár kunyhója elé, ott elbúcsúzott Krisztus Urunk és Szent Péter s elmentek tovább, János pedig a feleségével összeszedték holmijokat s beköltöztek a királyi városba. Itt éldegéltek boldogan s békében, de egyszer azt mondja feleségének János:

- Öreg szüleimnek csak egy kis hitvány hurubájuk van otthon, hozzuk ide őket, válasszanak maguknak lakást, hogy bár öregségükre legyenek boldogok.

- Én nem bánom - felelte a felesége - szívesen látom, csak az anyád szavát ne fogadd meg, mert ha anyád szavának engedsz, mi egymásé többet soha nem leszünk e világi életben.

János szülei így odaköltöztek a királyi városba, s esténként elmenetetett a fiú az öregekhez beszélgetni, s mindig csak azt panasolta: éjszaka milyen gyönyörű szép feleségem van, s nappal örökké békabőrt visel. - Az apja azt mondta:

- Hadd el fiam, azt ő leveti, mikor nem lesz szüksége reá.

Az anyja pedig arra tanította:

- Tégy a kályhába jó tüzet, s mikor elalszik, a békabőrt vedd a tűzbe.

Végül úgy is lett. János a békabőrt bedobta a tűzbe, s az elégett. Mikor szép felesége megébredt, szomorúan azt mondta:

- Ugye megmondtam: az anyád szavát soha meg ne fogadd. Még kellett volna várni egy fél esztendeig, mert addig voltam a békabőrrel elátkozva. Akkor én magam is elégettem volna, így hogy te elégetted, mi egymásé többet nem leszünk soha.

Avval a kastélyból kiment, az udvaron széttárta karjait, lett belőle egy madár, s úgy eltűnt egy szempillantásra, mintha az ég nyelte volna el. Elrepült a fehérek országába, s ott leszállott egy arany rétre, ahol tizenegy szarvas legelt. Keresztül bukott a fején, s lett belőle egy arany szarvas, és így tizenketten voltak.

János otthon keservesen sírt a felesége után, elment a kovácshoz, csináltatott magának egy pár vasbocskort, egy vas matyukát s úgy gondolta magában: addig megyek, amíg még egyszer reátalálok a feleségemre.

Megindult hetedhét ország ellen. Tizenkét álló esztendeig ment, de sehol sem hallott semmi hírt felőle. Amint ment, mendegélt, egy este elért egy nagy rengeteg erdőben egy kis házikóhoz. Bement oda s nem talált ott senki emberfiát, csak egy öregasszonyt. Illendőképen köszönt:

- Szerencsés jóestét, öreg anyó!

- Adjon Isten, öcsém uram. Hát mi járásban vagy?

Elpanaszolja János nagykeservesen, mi járatban van. Az öreg asszony azt mondja:

- Öcsém uram, az éjjel csak hálj meg nálam, majd reggel útba igazítlak.

Reggelre kerekedve az öregasszony azt mondja:

- Mikor ezen a rengeteg havason keresztülmegy, reátalálsz egy szép selyem mezőre. Abban van egy arany kút, mellett egy arany vályú és a mezőn tizenkét arany szarvas. A tizenkét arany szarvas minden álló délben pont 12 órakor az arany vályúhoz jár inni. Mikor odaérsz, várd meg, amíg mind isznak és lefeküsznek. A te feleségedből arany szarvas lett s a bal-szárnyon fekszik külön egyedül. Mikor elalszik, bújj a bal oldalához, sírd el magadat, amennyire csak tudod, akkor fordulj a jobb oldalához, s ott is addig sírj, amíg szíved és szád bírja. Akkor hozzád szól és valamit mond bizonyosan.

Úgy is lett. Először az arany szarvas bal oldalához bújt János, s úgy elsírta magát, hogy tovább nem lehetett, azután a jobb oldalához fordult s újólag annyit sírt, hogy egészen belérekedt. Akkor megszólalt az arany szarvas:

- Ugye itt sem hagysz nekem nyugtot! Pedig megmondtam volt: az anyád szavát ne fogadd meg, s mivel megfogadtad, mi többé egymásé nem lehetünk soha, nekem itt jól van dolgom, meg vagyok elégedve sorsommal. De mert itt sem hagytál békét nekem, most keresztül-bukunk a fejünkön, belőlem lesz egy vacsora-csillag, belőled egy hajnal-csillag és mi ketten nem találkozunk soha, míg a világ világ lesz.

Keresztül is buktak a fejükön mind a ketten és egyikből lett a vacsora-csillag, a másikból a hajnal-csillag, s ők nem tudtak találkozni soha egymással. Még most is ragyognak fenn az égen.

A másfél éves királyfiú

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt egyszer egy nagy jegenyefa, s azontúl egy király és annak udvara. Volt annak a királynak 99 derék szál fia, a századik is megvolt, de csak másfél esztendőcske. A legnagyobb királyfi készült házasodni, s az utána való öccseinek is kedvük szottyant rá, dehát az apjuk azt mondta:

- Fiaim, ne házasodjatok meg addig, míg a századik testvéretek is akkorát nem nő, mint ti most, hogy egyszerre menjete el guzsalyasba.

A bátyjai azt felelték:

- Mi azt nem várhatjuk meg, hogy a legkisebbik öcsénk is megnőjjön, mert mi addig levénülünk.

Megszegték hát királyi apjuk szavát, mert az idő is reá volt telve, hogy megházasodjanak, s elmentek kilencvenkilencen guzsalyasba különbnél különb gúnyába öltözve. Mikor vagy másfél órája volt, hogy elmentek, a másfél éves fiúcska a bölcsőben elkezdett keservesen sírni. Odament az édesanyja és kérdezte:

- Miért sírsz lelkem, kicsi édesfiam?

De a kis fiú eddig soha sem szólalt meg, s lám most, mikor az anyja azt kérdezte, miért sír, azt felelte:

- Azért sírok, hogy a bátyáim mind elmentek guzsalyasba.

- Hát azt miért mondod?

- Azért, mert én is el akartam velük menni.

- Hova akarsz te menni, mikor olyan kicsi vagy még, mint egy tökmag! Bátyáid már messze vannak, s te nem is vagy velük menendő.

- Lelkem, édesapám! lelkem édesanyám! eresszenek el, hadd menjek el én is.

De ezen csak csudálkozott, bámult az édesapja, meg az anyja, hogy miféle feltett szándékkal van egy másfél éves gyermek. Azt kérdi az édesapja:

- Kedves kicsi fiam, ugyan miért is akarnál te elmenni?

- Kedves édesapám, azért akarok elmenni, mert ha nem eresztenek, édes bátyáim közül egy sem jó haza élve.

- Hát édes kicsi fiam, te el sem győznéd a menést, ha legalább a lovat megtudnád ülni, akkor lóháton talán utól érhetnéd.

- Nem kell nekem ló.

Volt a királyi udvarban egy hitvány, árva csikó, aki éppen a kis királyfival egyszerre született, s a szemétdombon éldegélt. Azt mondja az édesanyja:

- Gyere édesfiam, ha immár csakugyan elmész, legalább öltöztesselek fel.

- Nem kell nekem, édesanyám, semmi cifra öltöny!

Ezzel felkelt, elbúcsúzott az édesanyjától és apjától, akik keservesen sírtak, zokogtak, hogy hová lesz el majd másfél éves gyermekük, - kiment hátra, a csikót a szemétdombról elévezette a tornác eleibe s megragadta a két hátulsó lábánál fogva s a fején keresztül buktatta, aztán ő

maga is keresztülbukott a fején. Hát halljanak csudát! a hitvány csikóból aranszőrű paripa lett, belőle pedig olyan király-úrfi, amilyen széles e világon csak ő volt.

Felült a csikójára arany sarkantyús csizmával, karddal az oldalán, s még egyszer, a csikó hátáról is, elköszönt a szüleitől s elment a maga útjára. A szülői kiállottak a tornácba s könnyes szemmel néztek a drága kicsi gyermekük után.

Csak kurtán-furcsán elérte bátyjait, sőt azonnal el is hagyta. Azok ugyancsak csudálkoztak, hogy miféle idegen királyfi lehet az. - A másfél éves királyfiú közben reátalált egy süppedékes helyre s abba belesülyedt lovastul, s lett belőle megint az a kicsi gyermek s paripájából az a hitvány másfél éves csikó, akik voltak ezelőtt. - Megérkeztek a bátyjai, két sorban haladva egymás mellett, s azt mondja az egyik, aki elől ment:

- Tyű, aki áldója van, nézzetek csak oda! Ne, a mi kis öcsénk a selymékben van.

A másfél éves királyfiú erre keservesen sírt s így szólt:

- Édes, kedves bátyáim, ne nézzék, hogy itt pusztulok lovastul, hanem legyen szívük, s húzzanak ki!

Az mondja az egyik:

- Húzzuk ki.

A másik felelte:

- Hadd dűljék ott, miért jött el a varas gyíkja!

S bizony nem húzták ki onnan, azt gondolták, úgy is elegen vannak kilencvenkilencen. Ott hagyták, elmentek.

Mikor már két óra-járásnyira lehettek, egyszercsak kikelt a másfél éves fiúcska lovastul a zsombékból, arany gúnyába öltözött, s a csikója is százsorta szebb lett, mint volt. Újólág csak kurtán-furcsán elérte bátyjait, köszönt nekik, s avval elhaladt mellettük, de akkor sem ismerték meg. Ahogy elhagyta testvéreit, ismét talált olyan süppedékes selymékre, melybe beléállhatott nyakig, s újra a kicsi gyermek és a másfél éves csikó lett belőlük. - Megérkeztek a bátyjai s aki elől ment, azt mondta:

- Nézzetek csak oda, ha szemetek van! Ismét itt van előttünk a kecske-béka öcsénk.

Ekkor is eleget könyörgött, hogy húzzák ki, de mert testvéreinek egy része ellenkezett, újra abban a helyben hagyták, s tovább mentek. Útközben azonban tanakodtak a látottakon, s az egyik azt mondta:

- Higgyétek meg, az a királyfi, aki olyan cifrán kétszer elhaladt előttünk, az lesz a mi öcsénk.

De a többi azt felelte:

- Az lehetetlen, hogy a mi öcsénk legyen.

Mikor vagy két óra-járásnyira távozhattak bátyjai, megint kikelt a kis királyfiú a nagy selymékből, ismét keresztül bukott a fején csikóstul és százsorta külömb királyfi és aranszőrű paripa lett belőlük, mint korábban voltak. Újólág elérte bátyjait, de ezek most megmérgeződtek, hogy eisen csúfolkodik velük, s egy része még azt is tanácsolta:

- Verjük agyba-főbe!

De a másik rész azt mondta:

- Ne bántsuk, hadd tegyen még egy próbát velünk.

Ismét csak elhagyta öccsük őket, s elért egy roppant széles, nagy vizet. Annak a kellős közepébe beállott, mint másfél éves gyermek és csikója melléje. Mikor megérkeztek bátyjai, csak elrémültek, hogy vajjon mit csinál ő most abban a roppant nagy vízben. Kezdt könyörögni:

- Jaj, húzzatok ki, ne nézzétek tétlen, hogy szemetek láttára belefüljak.

Az egyik része azt akarta, hogy kihúzzák, a másik része azonban nem, de ő mégis addig könyörgött, hogy megszánták a bátyjai s kihúzták. Mikor partot ért, hát olyan dali királyfi lett belőle, s hasonlólag csikójából olyan ragyogó paripa, amelyen nem akadt sehol a nagy világon. Felkapott akkor a lovára, az élre állt, s úgy haladtak tovább. Vagy három óra mulva elértek egy akkora nagy hegyet, hogy alig lehetett látni a tetejét, ekkor azt mondta:

- Látjátok édes bátyáim azt a magas hegyet s rajta a kerülő utat, azon egy perc mulva felváltassatok, mint a sebes forgó szél, s várjatok addig, amíg én megérkezem.

Feljutottak a hegytetőre, utánuk csakhamar a kis öccsük is, ki azt kérdezte bátyjaitól:

- Mit láttok?

- Látunk annyi temérdek falut s várost, hogy a szemünk világa nem lepi bé.

- Én napkeletre látok egy nagy várost nagyítóval, keressétek meg ti is.

A nagyítóval nézték a többiek is s azt felelték:

- Már most látjuk mi is.

- No kedves testvéreim, most olyan szívvel-lélekkal legyetek, hogy abba a városba kilenc órára beérjünk. Ott vagyon 99 leány egy özvegyasszonynál, a századik is megvan, csak azt ti nem látjátok. Mikor megérkezünk, a 99 leány kijő s a ló zaboláját megfogják, bevezetik az istállóba s megkötik. Azután ki-ki a maga párjával karon fogózva a palotába bevonul.

Úgy is történt. Hát amikor a nagy ebédlőbe bémennek, kész terített asztal várta őket, mintha előre tudták volna, hogy vendégek érkeznek és párosan az asztal mellé ülve megvacsoráltak. Egyszer az özvegyasszony azt kérdezte:

- Miféle koldúsfüú ez köztetek?

Az úton találtuk s felvettük - felelték.

A rongyos kis fiúcskát leültették a seprű helyére az ajtó megé, s amit akartak, azt adtak neki. Mikor a vacsorát elvégezték, asztalt bontottak, s ki-ki a maga párjával elment nyugovóra. A másfél éves királyfiú lefeküdt egy régi ócska divánra. A királyi legények szokás szerint mind kívül feküdtek, de mikor elaludtak, a kis királyfi felkelt, bátyjait mind belül fordította, s így a lányok kerültek kívül. Azután ő újólag lefeküdt, de egy cseppet sem aludt, várta a bátyjai sorsának végét.

Az özvegyasszony nagy vetett ágyban aludt, s hát egyszer felült, s hallgatódzott, hogy alusznak-e mind. Mikor hallotta, hogy még horkolnak is, felkelt, leakasztotta borotva élesre fent kardját, elkezdte az első ágyon, s mind a 99 kívül fekvőnek levágta a nyakát. Azzal az ördögös szüle újra lefeküdt, s mikor jól elaludt, a kis királyfiú sietve felköltötte a bátyjait s azt mondta:

- Hamar lóra mindenik, s mint a sebes szél takarodjatok ki a hegyre.

Mikor úgy gondolta, hogy a határ szélét már elérhették, ő is felkapott kised csikójára, odaugratott az ördögös szüle házához, s annak oldalát, mely mellett aludt, lovával úgy berúgatta, hogy összedőlt. Akkor megrugaszkodott s a városhatár széléig egy iramban futott, de az ördögös szüle is utána kivont karddal s azt kiáltotta:

- Állj meg, te huncut tolvaj, mert 99 leányomat elpusztítád! Lesz-e még visszafordulásod, te gonosz?

- El fogok még jönni, te vén boszorkány.

Azzal felvágatott a kis királyfiú a hegyre a bátyjai után. A hágón azonban egyszercsak megállt a hú lovacskája, s azt kérdi a gazdája:

- Miért állottál meg, kis lovacskám?

- Azért állottam meg, édes gazdám, hogy szállj le a hátamról, s állj elémbé. Nézd meg, milyen három németöles arany hajszál forog előttem.

- Hát kedves kis lovacskám, mit csináljak veled?

- Vedd fel, édes gazdám, pakold papírba, s tedd el a zsebedbe jobb felől.

Felvette a királyfiú s eltette. Aztán mentek tovább, de kisvártatva ismét megáll a kis lovacska s a gazdája kérdi:

- Mi az oka, kedves lovacskám, hogy újra csak megállasz?

- Muszáj, édes gazdám, mert bosszúval illetnek. Szállj le hamar hátamról s állj elémbé: itt hever egy aranyréce tolla, vedd fel s tedd el, mert még hasznát fogjuk venni.

Felvette a királyfiú s eltette balfelől a zsebébe és mentek tovább kifelé a hágón, de megint csak megállott a kis lovacska s azt mondta:

- Szállj le, édes gazdám, ehelyt van egy arany patkó, vedd fel, s úgy takarítsd el, hogy senki se lássa meg.

Felvette, hát az arany patkóban három arany szeg volt, s a patkónak a köze 3 sing volt! Fölrtek a hegyre, körülnézett a kis királyfiú, de Uram Istenem, a bátyjai nincsenek sehol. Az idő éppen dél felé járt, nagyon neki búszulta magát, s elgondolta magában:

- Legalább megmentettem bátyáimat a haláltól, Isten segítse meg őket odahaza is, nekem pedig adjon több próbát.

Azzal továbbindult, s addig ment, míg hajnalra egy roppant nagy városba érkezett, s ott a királyi kastély előtt, mint egy másfél éves gyermek a hitvány csikójával letelepedett. Éppen kürtölték a csordát, s az udvari béres, amint csapta ki a marhákat, azt kérdezte a kis fiúcskától:

- Miféle koldús fiú vagy te, hogy már ilyen jókor kiültél ide?

- Nem vagyok én koldús fiú, hanem olyan kocsis vagyok, amilyen több nincs széles e világon.

Elcsudálkozott a béres, bément s jelentette a király-úrfinak, hogy egy koldús fiú ül a kapu előtt, s azt mondja magáról, hogy ő nem koldús, hanem olyan kocsis, akinek nincsen párja a nagy világon.

A király-úrfi felhívatta erre a béressel. Felment a fiúcska csikóstól a palotába, s ott a király-úrfi azt kérdezte tőle:

- Te ajánlod magad, te kicsi fiú, hogy olyan kocsis vagy, amilyen a világon több nincs? Mernél-e arra vállalkozni, hogy nyolc lovat elhajts?

- El én, ha csak az égből nem pottyantak le - felelte.

Felhívatta most a király-úrfi a kocsisát s azt parancsolta:

- A nyolc csézás lovat s az első paszomántos hintót add a kezére a kis fiúnak. - Majd gúnyád is fog lenni.

- Igenis, de ez nem a király úrfi baja - felelte a gyermek.

- Délután négy órakor be kell fogni mind a nyolc csézás lovat, akkor lesz a próba, s ha a tőlem kívánt idő alatt azt a helységet, amit kijelölök meg tudod kerülni, úgy megfogadlak s a bérédet is megmondom.

A parancsolt időre pontosan be is fogott, de míg a másik kocsisnak két segédje volt, s még azoknak is inasa, addig neki nem kellett senki.

Ezen csak elcsudálkozott a király-úrfi. Hát még, amikor be kellett fogni, s mind a nyolc ló maga ment a helyére, pedig azok olyan gonoszak voltak, mint a tündér. S mikor a nyolc lovat felszerelte, még a fülüket sem menték mozdítani: akkor felült a bakra s eléállott az illendő helyre. A király-úrfi most azt kérdezte:

- Kell-e gúnya?

- Nem kell. - Avval keresztülbukott a fején, s olyan király-úrfi lett belőle, hogy annál különbet ne láss. Egyet suhintott a lovak közé s a fele idő alatt, mint ki volt tűzve, megkerülte a helységet. Haza érkeztek, a lovakat bekötötte az istállóba, mire felhívták enni. Mikor az ebédet elvégezte, matatott a zsebében, hogy szivarra gyujtson. Az asztali inas, aki ott sürgött-forgott körülötte, észrevette, hogy arany szál van nála és bejelentette a király-úrfinak. A király-úrfi behivatta s megkérdezte:

- Miféle arany szál van nálad, új kocsis?

- Nekem semilyen sincsen, instálom.

- No csak ne hazudj, add elé, megmondta az inas.

Mit volt mit tenni, előadta. A király-úrfi most azt mondta:

- Ha ennek az arany szálnak a gazdáját holnap nyolc órára ide nem teremted, fejedet veszem.

Kiment az új kocsis az istállóba, lovait takarítani s elkezdett keservesen sírni. Meghallotta a szemédombról az ő kicsi lovacskája, milyen keservesen rí az ő gazdája, s kérdé:

- Mi nagy bánat van, édes gazdám?

- Elég van, jó kis lovacskáim.

- Mégis mondd meg nekem, ha lehet, igazítsunk rajta.

- A felvett arany szálnak a gazdáját holnap nyolc órára ide kell teremteni a föld fenekéből is.

- Ne búsulj, édes gazdám, csak kelj fel korán, ülj fel reám s még virradtig itthon leszünk.

Elnyargalt vissza a vén ördögös szüléhez a kis lovacska s ott azt mondta a gazdájának:

- Menj bé a 17-ik oldalkamarába, ott egy arany hintőbölcsőben fekszik egy kis leányka, bölcsőstül öleld fel s hozd ki.

Kivitte a kis királyfiú, felült a lovacskájára, elkerült az ördögös szüle házának a másik oldalára s azt is úgy berúgatta csikójával, hogy bedőlt egészen. Ekkor megrugaszkodott s éppen a határ széléig futott. Utána az ördögös szüle kivont karddal s azt kiáltja:

- No csak várj, te huncut tolvaj! Kilencvenkilenc lányomat elpusztítottad, most viszed a századikat, lesz-e még visszafordulásod?

Az ördögös szülének azonban nem volt szabad a határnál tovább mennie, így a kis királyfiú szembe fordult vele s felelte:

- Még igen, ha az Isten megsegít, te vén kofa!

Míg haza érkeztek, útjukban akkorát nőtt a másfél éves leányka, hogy a király-úrfi, amint eleibe felmentek, úgy belészeretett, hogy az volt az első kívánsága: házasodjanak össze. Hamar is papot hívtak és nagy vendégséget ültek. Konstantinápolytól Zsuphajnalig mindenkinek hírt adtak, hogy a király-úrfinak a lakodalmában megjelenjenek.

Az új kocsisnak ez időtől fogva akkora becsülete lett, hogy ezután a királlyal egy asztalnál evett. A király-úrfi pedig azt mondta neki:

- Amíg én élek, s te élsz, addig nékem kocsisom leszel.

Az ebédnél azonban az asztali inas újólá meglátta az arany récetollat az új kocsisnál s bejelentette a király-úrfinak. A király-úrfi a kocsisnak szólt:

- Azt az arany récetollat, melyet inasom nálad látott, mutasd meg, hadd nézzem, milyen.

Nem is tagadta és rögtön átadta. A király-úrfi most azt parancsolta:

- Ennek a récetollnak a gazdáját holnap reggel nyolc órára ide teremtsed.

Nagybúsan ismét kiment a kocsis, a lovacskája a szemétdombon volt s kérdezte:

- Mi a bajod, édes gazdám?

- Az, hogy a récetollnak a gazdáját reggelre elé kell teremtsen.

- Ne búsulj, édes gazdám, meglesz, csak korán hajnalban ülj fel a hátamra.

Felült a kis lovacskájára, s újólá elmentek az ördögös szüléhez. Ott azt mondta a csikó:

- Eredj bé édes gazdám a 18-ik oldalkamrába, annak kellős közepén van egy arany tó, abban fürdik egy arany réce, fogd meg s hozd ki.

Bement, ügyesen kifogta az arany récét, majd felkapott kis lovacskájára, megkerülte a házat s annak harmadik oldalát is berúgatta, aztán kirugaszkodott a határszélre. Kihúzott karddal utána a vén ördögös szüle, de ő ismét ellene fordult s kérde:

- Mi a bajod, te vén kofa?

- Állj meg, te huncut tolvaj, 99 leányomat elpusztítottad, a századikat elvitted, s most viszed a szép, drága arany récét, aki fenntartotta az életemet.

De a királyfiú nem hallgatta, hanem sietett haza s még virradat előtt befordult a palota kapuján. Az arany récét felvitte a felső emelet tornácára, de a réce ott akkorát gágogott, hogy a király feleségestől felébredt. Kiállott a csodájára a király-úrfi is, s beszólt friss feleségének:

- Jőjjön ki lelkem, nézze meg, milyen récét hozott a kocsis!

- Jobban ismerem, fiam, mint maga - felelte az asszony.

Ezalatt a királyi inas lement az istállóba, hogy frustukolni hívja fel az új kocsis, hát csak megpillantja a lovak jászola alatt az aranypatkót. Elment vissza és bejelentette a király-úrfinak. S míg a kocsis frustukolt volna, a királyfi megkérdezte:

- Az asztali inas egy arany patkót látott az istállóban, miféle patkó az?

- Azt az úton kaptam, instálom.

- Akár kaptad, akár nem, elég az: a gazdáját nekem eléreremtsed.

Azt mondja akkor a király-úrfi felesége:

- Nincsen a földön az az ember, ki annak a patkónak a gazdáját előteremtse.

- Hát ugyan miért nem? - kérde a király.

- Azért, mert kétszáz mént őriz az a ménlő tiszta pásztor nélkül s olyan gonosz, hogy elhallik a horkolása s a dobogása hét mérföldre, s hét perc alatt hétszer megkerüli ezt a hét mérföldet.
- Akár gonosz, akár nem, hallod-e kocsis, elé kell teremteni bárhonnan is, mert ha nem, a fejedet veszem.

A kocsis kiment az istállóba s elkezdett keservesen sírni. Kis lovacskája odament hozzá és azt mondta:

- Tudom, édes gazdám, hogy nagy bűd, bánatod van, hanem azért ne búsulj, hanem eredj fel a király-úrfihoz, s mondd meg neki, hogy amikor a feleségét elhoztuk, a hintóbölcső fenekén maradt egy síp, azt adják ide, akkor elhozzuk a ménlovat.

Meghallja ezt az ifjú királyné s azt feleli:

- Azt a sípot senki emberfiának oda nem adom, mert az az enyém.

Avval a kocsis visszament az istállóba. De a kapzsi király-úrfi addig kérte a feleségét: - hogy adja oda, lelkem, azt a sípot, mert akkor a 200 mént hazahajtja és a miénk lesz, milyen nagy gyönyörűségünk lesz majd benne! - hogy az ifjú királyné mégis odaadta a sípot az urának, az pedig a kocsisnak.

- Megkaptam a sípot, kedves lovacskám - szólt most a kocsis a kis csikójának.

- Akkor ne búsulj semmit, édes gazdám, hanem kérj egy kapát, egy ásót, három szál deszkát s másfél napi járó időt.

Mikor ez megvolt, így folytatta:

- Mostmár pakold fel mindezt a hátamra, ülj fel reám s induljunk.

Elmentek, de most nem az ördögös szüle, hanem egy más falu határába, ott így szólt a lovacska:

- No édes gazdám, áss e helyre olyan gödröt, hogy ketten beleférjünk, a tetejét rakd be jól deszkával és kővel, nehogy a mén, ha ide talál jönni, s reálép, beessék reánk.

Megkészítette a kocsis a gödröt, mind a ketten belebújtak, akkor azt mondta a csikó:

- No most édes gazdám, fuvintsuk meg a sípot hétszer, azalatt a ménlő a hét mérföldet hétszer megkerüli. Mikor hetedszer kerüli meg s e helyt robog el, akkor én kiszököm a gödörből, s rúgni kezdek vele szemben, de te azt ne várd, hogy ő legyőzzön engem, hanem ugorj ki s ezt a rongyos kantárt csapd a fejibe. Azután kapj fel a hátára s a ménlő veled újól megkerüli a határt.

Úgyis történt. Mikor a hetedik fordulónál megérkezett a mén, akkor a kis lovacska künn termett s összerúgott vele. De a gazdája se várta, hogy legyőzze kis csikóját, hanem kiszökött, a rongyos kantárt a fejébe csapta, felkapott a hátára s a hét mérföldet ismét megkerülte hétszer. Ekkor annyira elfáradt, hogy a kis lovacska azt mondta:

- No édes gazdám, nyugodjál itt a ménlőnek a hátán, míg én elmegyek s egyedül hajtom ide az egész ménest.

Mikor pedig ez is szerencsésen megtörtént, így szólt:

- Édes jó gazdám, most ménlovadnak a hátán eridj, mint egy huszárcapitány előre, s én az egész csordát utánad hajtom.

Haza érkeztek, s az udvaron az a tenger mén olyan csúful horkolt és kaparta a földet, hogy - lelkemre mondom - még az ördögök is irtóztak tőlük. Ekkor az ifjú királyné azt kérte az urától, hogy a kocsissal fejesse meg mint a kétszáz darabot. A király kiadta a rendeletet a

kocsisnak. A kocsis elmondta a kis lovacskájának, mit parancsolt a király-úrfi, a csikó pedig azt mondta:

- Sohse félj, édes gazdám, hanem menj fel s kérj egy karosszéket s egy ládát.

Ennek utána a csikó odahajtotta az egész ménest a kádhoz, a gazdája fejni kezdte a kancákat, s amikor annyi tejet fejt, hogy a kád fenekét ellepte, a tej forni kezdett a kádban, úgy hogy a gőze a feje felett járt. Ahogy a dolgát elvégezte, felment a kocsis a királyfihoz és jelentette. Most az ifjú királyné azt rendelte az urának, parancsolja meg a kocsisnak, hogy a kád levében fürödjön meg. A király-úrfi ki is adta nyomban a parancsot, de a szegény kocsis azt felelte:

- Felséges uram, mind porrá égek, úgy forr a tej.

Avval kiment, s az udvaron azt kérdezte a kis lovacskája:

- Mi a baj, vagy a parancsolat, édes gazdám?

- A tejbem meg kell fürödjél - felelte szomorúan a kocsis.

- Ne búsulj semmit, édes gazdám, csak vetkezz le s ülj belé.

A kocsis beleült a forró tejbe, a csikó pedig odaállt a kád mellé, s az egyik orrlikán kezdte belényomni a hideget, a másikon húzta fel a meleget, úgy hogy gazdája nagyurasan megfürdött, s olyan szép lett tőle, mint éppen a szép fehér patyolat rózsza. Akkor keresztülbukott a fején s lett belőle olyan király-úrfi, hogy nálánál különb nem termett sehol a nagy világon.

Ezt az ablakból az ifjú királyné meglátta, s elmosolyogta magát. Észrevette a király-úrfi s kérde:

- Miért mosolyog, hallá-é, lelkem?

- Azért, mert a kocsis, megfürdött a fővő kád tejbem s olyan szép tőle, mint a szép fehér patyolat rózsza.

- Ha tudtam volna, a kád tejbe bele nem ültettem volna - mondta a király-úrfi.

- Hát fürödjön meg maga is, lelkem, s akkor ép olyan lesz maga is.

- Hogy fürödjem meg, amikor lám: mint forr a tej a kádban! Porig égek benne. Pedig ha tudnám, hogy olyan szép leszek, mint a kocsis, akkor beléülnék!

Addig beszélt az ifjú királyné, míg reávette az urát s mégis beleült a kádba. A csikó ismét a kád mellé állt, de most nem fújta az egyik orrlikán a hideget, hanem mind a kettőn a meleget nyomta a kádba. A királyfi egy perc alatt úgy porrá égett, hogy csontjainak még a legkisebb porcikája sem maradt meg. Ekkor az ifjú királyné kiöntette a kád tejet az utcára, felhivatta a kocsist s azt mondta neki:

- Szívemnek szerelme, te az enyém, én a tied! Régtől vagyunk mi egymásnak szánva.

S mert a dali legény nem ellenkezett, de örömmel vette a szép királyné szavát, azonnal papot hívtak, összeesküdtek s országra szóló lakodalmat hirdettek.

Boldogan éltek sokáig, s azt hiszem, hogy még ma is élnek együtt, ha meg nem haltak.

Seprűkötő Jakab

Volt egyszer valahol a világon egy szegény ember. Volt ennek a szegény embernek egy fia. Úgy hitták, hogy Jakab. De mióta úgy felcseperedett, hogy egyedül is ki mert menni az erdőre nyírfaágért, ő is folytatta az apja mesterségét: seprűt kötögetett. El is nevezték ezért seprűkötő Jakabnak. Bánta is ő, akárminek hívják és csúfolják, csak jól megvegyék a seprűit. De biz azt nem veszik. Szegény világ volt, mint most. A kutyának se kellett seprű.

Egyszer, amint menne ki az erdőre seprűnek való ágért, gondolja magában: nem jó mesterség ez a seprűkötés. Valami egyéb mesterséghez kellene fogni. De mihez? Mikor a világföldjén semmit sem tud. Hozzáfog a lopás-mesterséghez, hátha azt jól megtanulja és abból jobban megél. Rá is szánja magát. De mit lopjon, ami pénzt is érjen? S hogy rajta ne csípjék.

Jó meleg volt. Kiteríti az újasát egy bokorra, s tovább megy. Gondolkodik, hogy mit is lopjon. Fordul egyet, s mikor térne vissza, meglátja az újast a bokor oldalán.

Ahá, gondolja magában, ott van egy újas, megpróbálom ellopni azt. Hadd lám, milyen ügyesen megy a tolvajság. Ha sikerül, folytatom tovább, ha nem sikerül és rajta kapnak, az se baj: megmaradok seprűkötőnek. Lábujjhegyre áll, körülnéz, hogy nem látja-e valaki. Sehol még a madár se jár. Megindul szép csendesen az újasa felé. Néz jobbra, néz balra, sehol senki. De egyszer csak megzördül a levél a háta megett. Uzsdí, vesd el magad, elszalad egy jó darabig. Megáll, ismét körülnéz, nincs senki. Újra orozkodik a bokor felé, de már most négy-kézlábra dől s úgy mászik a földön. Odaér szép lassan a bokor alá. Megkapja az újas szélét, lerántja nagy hirtelen s futásnak ered, de úgy fut, mintha a szemét kivették volna, s meg sem állott, míg egy sűrű ciheres kellő közepére nem ér.

- Ezt ugyan ellopám - mondja magában. De el is kell dugni, nehogy megkapja valaki. Keres egy jó nagy kerek bokrot, bedugja alája az újast, s azzal kimegy az útra, hogy keressen neki gazdát, aki megvegye. Le is néz, fel is néz. Hát egyszer jó egy sánta koldus. Megvárja, míg éppen hozzáérkezik.

- Bátya, nem volna szüksége egy jó újasra? - kérdi tőle - mert illendő árban adnék egyet.

- Nekem biz igen, - azt mondja a koldus - mert aki rajtam van, ugyancsak elszakadozott. Hanem az igaz, hogy pénzem kevés van.

- Mennyi pénze van? - azt kérdi Jakab.

- Csupán tíz krajcárom - feleli a koldus.

- Elég az nekem! - véli Jakab. - No menjen, ott van az újas a ciheres közepén, abban a nagy bokorban. Vegye el, s viselje jó egészséggel.

- Ez ugyan olcsó vásár volt, - gondolja magában Jakab - de majd a jövőkor értékesebb holmit lopok, s azért többet adnak. Ezzel szép lassan hazaeregélt. Beszéli az apjának, hogy ő milyen híres tolvaj lett. Ő bizony, azt mondja, többet nem kinlódik a seprűkötéssel, mert már megél a tolvajságból is.

Híre futamodik az országban, hogy milyen ritka tolvaj lett Jakabból. Meghallja a király is és mindjárt magához hivatja.

- Na Jakab, - azt mondja neki - már két hete, hogy tizenkét cséplő mind csépel a csűrőmben, s ha az éjjel ellopod azt a búzát, amit kicsépeltek, mind neked adom, s adok még ezenfelül száz forint jutalmat.

De azonban kimegy a király a csűrbe és azt mondja a cséplőknek: Hé, emberek, jól vigyázzatok, mert az éjjel idejő az a híres tolvaj, Seprűkötő Jakab, hogy ellopja a búzámat.

- Mi is ott leszünk, felséges király, ne búsuljon semmit - mondják a cséplők. - De ha ide talál jönni, nem is viszi el épen a bőrét!

Estére kerekedve lefeküsznek a cséplők a csűr szádába, hat elől, hat hátul, s mindenik az oldala mellé teszi a csépet is.

De már Jakab kerített addig egy rossz inget és rossz gatyát, kitöltötte szalmával jó keményen, s a hóna alá csípve a szalmaembert, belopódzott vele a csűrkertjébe. Vette akkor a hosszú lajtorját, nem is kellett hogy sokat keresse, mert ott állt az asztag mellett. Odatámasztja szép csendesen a csűr oldalához, s felmegy rajta a csűr tetejébe. Bont igen hamar egy likat s bedobja azon a szalmaembert, hogy még megsuppan belé. A cséplők is csépre kapnak, s kezdik nyírni a szalmaembert, de úgy elverik, hogy a szalma olyan lett benne, mint a pozdorja.

- Jól is lesz már komám - mondja az egyik cséplő - ez tudom Isten, hogy nem lopja el a búzáat. Leteszik erre a csépet mind, s abban a helyben hagyják Jakabot, hogy lássa reggel a király is. Azután szépen hazatakarodnak.

Éppen ezt várta Jakab is. Leszáll rögtön a csűr tetejéről. Kihúzza a király legnagyobb, egészvágás szekerét az árnyék (szekérszín) alól. Befog hat ökröt, s rakni kezdi a búzáat. Egy szempillantás alatt megtelt a szekér. Csá, Rendes, Daru! Rávág az ökrökre s hazamegy a nagy szekér búzával. Lerakják egy percre. Utána a másodikkal, utána a harmadikkal, úgy hogy reggelre egy szem búza sem maradt a csűrben, s még a csűrt is kiséperte szépen.

Akkor mennek vissza a cséplők, kimegy a király is, hát - Uram fia! egy szem búza sincs a csűrben. De Jakab ott volt már a kapuban, s amint bément a király, utána ő is befordul. Köszön illedelmesen:

- Jó reggelt, felséges királyom, azért jöttem, hogy azt a kicsi tartozást legyen szíves adja meg.

Benyúl a király a bugyilárisába, s leszámlálja Jakabnak a száz forintot.

- No Jakab, - azt mondja a király - az istállóban van egy három esztendős szürke csitkóm, ha ellopod az éjjel, neked adom, s adok még ezen felül száz forintot. De ha a csitkó az istállóban lesz reggel, a fejed is karóba kerül.

Jakab nem szólt semmit, hanem szép csendesen hazament. Lefeküdt és aludt egyet. Mikor megébredett, elment a patikába, vett két kupa álombort a javából, azután elment a pékhez, vett egy szép, fehér cipót, kapott otthon egy rossz kötelet, amivel még a seprűt hordozta, zsebébe tette azt is, s melléje egy vaskót és egy fej kendert. Így felkészülve megindul a király udvara felé. De, hogy szavam ne felejtsem, a király is elhívott négy katonát, s egyet állított az ajtó reteszére, másiknak kezébe adta a szürke kötőfékjét, harmadiknak a farkát, s a negyediket felültette a hátára.

- Na fiúk, jól vigyázzatok a szürkére, mert az éjjel eljő Seprűkötő Jakab, s ha el találja lopni, éltetekkel játsztok.

Alig húzza be a király a lábát az ajtón, odasomfordál Jakab is a legényekhez, s odaadja nekik a két üveg bort s a cipót. Ezt a király küldte, - azt mondja nekik - fogyasszatok el hamar, mert mindjárt jó az a tolvaj Jakab.

Katonásan megisszák a bort, s megeszik a cipót, dehát, Uram fia, alig telik egy óra, úgy alusznak, hogy mit sem tudnak a világról.

Jakab is előkerül most, s lát a maga dolga után. Az ajtóban álló katonának, ki a reteszt fogta, odaadja a vaskót, s bemegy az istállóba. Amelyik a kantárt fogta, annak a markába nyomja azt a rossz kötelet, amelyik pedig a farkát fogta, annak odaadja a fej kendert, s végül elékap egy hosszú rudat, s aki a szürke hátán ült, azt ráülteti a rúdra. Eloldja ekkor a szürkét, felpattan a hátára, s úgy elvágatott vele, mint a sebes szél.

Kimegy reggel a király, hát csak hűlt helyét találja a szürkének, a legények pedig, amint Jakab elrendezte, most is úgy alusznak, mint a csutak. Megmérgelednek erre a király is, kikapja a rudat a legény alól, s addig veri őket, amíg felébrednek. Bemegy nagy haraggal, de Jakab is a nyomában.

- Azért jöttem, felséges királyom, hogy azt a kis tartozást legyen szives, adja meg.

Ki is fizetik rögtön. Jóni akar Jakab, de a király visszainti.

- Megállj csak Jakab, - mondja a király - ha reggelre el nem lopod a nekem a papot és a kántort, karóba húzatom a fejedet.

- Jól van, felséges királyom, megpróbálom, ha valamit tudnék csinálni, - felelé Jakab, s azzal távozott.

Hm, nagy feladat, gondolja magában Jakab, no de, talán megsegít az Isten.

Kimegy a patakra és fog egy csomó rákot, aztán vásárol egy darab viaszt és csinál belőle egy csomó, apró gyertyát.

Reggel, mikor a harangozó kinyitotta a templomot, beosont nagyügyesen, s míg húzták a harangot, azt a sok kicsi viaszgyertyát felrakta a rákokra, s mindeniket meggyújtá s eleresztette a rákokat. Ahány rák volt, annyifelé mászott, s valami csodálatos módon kopogtak és világítottak. Ő pedig magára vesz egy fehér lepedőt, leterít egy másikat a földre, s megáll mellette és kezdi énekelni:

Aki menyországba
Akar mostan menni,
Erre lepedőre
Le kell telepedni.

Fújja az éneket, de keményen, hogy cseng belé a templom. Egyszer csak jön a pap és a kántor. Hallgatják az énekszót, s csudálkoznak, ki lehet az? mi lehet az?

- Komám uram, - véli a kántor, - az alighanem maga Szent Péter, az a sok apró fényesség pedig az ő angyalai. Míg a hívek jönnek, jó lesz, ha letelepedünk arra a lepedőre, mert még majd nem férünk reá. Úgy is tettek. Reáfeküdtek mindketten a lepedőre. Jakab pedig csak fújta az éneket s e közben összefogta a lepedő négy szegét és szépen a hátára vette a papot és a kántort. Viszi-viszi, egy darabig, de hát olyan nehezek a hájasok, hogy egyet se bírja.

- Ej, gondolta magában, - nem hurcolom én tovább. - Leteszi őket a földre és kezdi húzni maga után. De fagyos volt az út, döcögött a pap s a kántor, fordít erre egyet ő is a nótán:

Aki menyországot
Meg akarja látni,
Ily göröngyös úton
Kell annak csúszkálni.

Addig húzta, s addig fújta, míg elérkezett a király udvarára. Meglát ott egy kis disznópajtát, beveti oda lepedőstül a papot és a kántort, bezárja, a reteszt s otthagyja őket.

Még alig pitymallott, ő már várta a királyt, hogy jöjjön s nézze a zsákmányt. A király se vette tréfára a dolgot, hogy lássa, igaz-e, hogy csakugyan ellopta Jakab a papot s a kántort. - Dehát

igaz, biza. Ott kuporgott mindkettő a disznópajtában. A királynak se kellett több, rögtön elcsapta mind a papot, mind a kántort. Jakabot pedig megdicsérte, s kifizette ismét a száz forintot.

- Jakab, - azt mondja neki a király - ha ellopod most a feleségem ujjáról az arany gyűrűt, neked adom feleségül a leányomat és fele királyságomat.

Törte most bezzeg Jakab is a fejét, hogy hogyan lopja el a királyné ujjáról a gyűrűt. De hát nem azért tanulta ő a tolvajságot, hogy ki ne találja. Bemegyén egy gúnyás boltba, vesz magának egy rendbéli gúnyát, éppen olyant, milyent a király viselt. Vesz hozzá úri kalapot, arany órát, láncot. Mikor felöltözött, még maga is alig ismert magára. Megvárja éppen a szürkületet, s akkor szépen beorozkodik a királyné szobájába.

- Na feleség - azt mondja Jakab - én fogadtam avval a híres tolvajjal, Jakabbal, hogyha a gyűrűdet ellopja az ujjadról, nekiadom a leányomat és fele királyságomat. De hogy meg ne csúfoljon, add ide nekem, hogy tegyem el jó helyre.

A királyné lehúzza az ujjáról a gyűrűt és odaadja Jakabnak. Neki se kellett több, mint a sebes szél úgy elszaladt.

Megérkezik a király a vadászatról és siet a feleségéhez s elmondja neki a fogadását.

- De hiszen tán ebben a szempillantásban beszélte el felséges férjem, hogy miben fogadott, s én a gyűrűt is odaadtam - mondja a királyné - hát hogy felejtette el ilyen hamar!

Akkor ijed meg a királyné, hogy kinek adta a gyűrűt. De már nem volt mit csinálni. A fogadást nem lehetett megmásítani. Hanem elmentek mind a ketten a királykisasszony szobájába és elbeszéltek neki is a dolgot, de bezzeg nem haragudott a királykisasszony, mert Jakab igen ügyes, szálás legény volt. Még azon éjjel egy marhát üttettek, egy kemence kalácsot süttettek, s mikor Jakab megérkezett, már ott volt az új pap és az új kántor is. Rögtön össze is adták a fiatalokat s olyan lakodalmat csaptak, hogy aki odament jóllakva, az eljöhett nagyéhen.

Holnap legyenek a kietek vendégei.

Az igazmondó varjú

Volt egyszer egy szegény ember, ennek volt három fia. Nem volt ennek a szegény embernek a három fián kívül az égvilágán semmi egyebe, csak egy rossz, kehes lova.

Egyszer azt mondja a három legény az apjának:

- Apám, mi elvisszük ezt a lovat a vásárra s eladjuk, hogy tegyünk egy kis pénzmagra szert.
- Én nem bánom, fiaim, mert az biza jól fogna. Menjetek hát, s adjátok el, de minél jobb árban
- mondja az apjuk.

Elindult a három legény a kehes lóval a vásárra, de annak nagyon hosszú volt az út, nem bírta ki, s mikor egy nagy folyóvízhez érkeztek, hirtelen megdöglött.

Szörnyen megbúsultak erre a legények, hogy ez az egyetlenegy lovuk is káré lett, mármost mit csináljanak, mitevők legyenek! Hát biz' ők hamarjában megnyúzzák a lovat, gondolják magukban, legalább a bőrit elviszik s eladják a vásáron. A két nagyobbik fiú el is indul, de a legkisebbik azt mondja, hogy ő bizony nem megyen a vásárra, hanem ott marad a megnyúzott ló mellett, hátha a ló húzáért ő is kapna valamit.

A két nagyobbik testvér nem bánta, ha ott marad is, majd ők eladják a bőrt. Avval neki-indultak a nagy folyóvíznek, a kisebbik legény pedig visszamaradt s jól elbújt a ló oldala mellé.

Hát amint csendesen ott fekszik, egyszercsak reászáll a ló húzára egy varjú. Kinyúl a legény nagy óvatosan s megfogja a varjút. Sokáig töri aztán a fejét, hogy mit kezdjen már most avval a varjúval.

Hirtelen csak feltalálja magát, gondolja, hogy elnevezi ő a varjút igazmondó varjúnak, s elindul vele szerencsét próbálni.

Ment, mendegélt hegyen-völgyön át, s estefelé elsetétedett egy nagy erdőben. De nem mert ott meghálni, hanem ballagott tovább. Szerencséjére nem messze világot lát. Megyen arra, hát egy falu végén levő kicsi házban ég a világ. Oda tart, benéz az ablakon, s látja, hogy csak egy asszony van a házban és süti a palacsintát, a lerben pedig sül egy szép verő malac, s az ágy alatt egy jó korsó bor áll. Erre befordul a legény a házba, jóestét köszön az asszonynak és illedelmesen éjjeli szállást kér. Azt mondja neki az asszony:

- Jó szívvel adnék én szállást, te szegény legény, de az uram nincs itthon, az pedig olyan csúf természetű; hogy ha hazajön, mindjárt kiverne a szállóval együtt engem is a házból. Hanem menj ki a csűrbe s ott húzd meg magad valamerre.

Ki is megyen a legény a csűrbe, s ott behúzódik egy szegletbe, de nem tudott aludni, mert fázott.

Hát egyszercsak érkezik nagy dérrrel-dúrral a gazda, kifogja az ökröket, bekötözi a pajtába. Hát amint a csűrbe megyen, hogy kóstot adjon az állatoknak, hirtelen megbotlik valamibe. Nagyot kiált erre, hogy miféle ember vagy állat van itt. Megszólal erre a legény s mondja:

- A bíz' én vagyok, édes gazduram, egy igazmondó madárral utazom, de még a nagy erdőben elsetétedtem, s ide térék be éjjeli szállásra, ne nehezteljen meg ezért reám, mert megszól-gálom.

Feleli erre a gazda:

- Nem neheztelek, dehogyan neheztelek. Jere, kelj fel, menjünk be a házba, mert itt megfázol, de hozd az igazmondó madarat is.

Bemennek együtt a házba, s amint vacsorához ülnek, kérdi a gazda a legénytől:

- Hát a te madarad mi igazat tud mondani?

Erre a varjú károg egyet, mert éhes volt, s meglátta az ételt az asztalon.

- A varjú most azt károgá, - feleli a legény - hogy az ágyban a lepedő alatt egy jó tányér palacsinta van.

Megnézi mindjárt a gazda, hát bizony igaz.

Enni kezdenek, s kérdezi ismét a gazda:

- Mi igazat tud még a varjad mondani?

Feleli neki a legény:

- Vessen neki előbb egy darab húst, mert éhes, s akkor újra mond valami igazat.

Odavet neki a gazda egy darab búst, s erre a varjú ismét károgni kezd.

- Hát most mi igazat mondott a varjad? - kérdezi a gazda.

- Azt mondá, - feleli a legény - hogy a lerben egy szép verő malac van megsülve.

Kinyitja a lerajtót a gazda, hát ott van a verő malac szépen megsülve.

Bezzeg megörvendett a gazda, hogy a felesége olyan jól várta, ellátta legalább most az egyszer. De éppen úgy mérgeződött magában az asszony, mert ő bizony se a palacsintát, se a verő malacot nem az urának szánta volt, hanem valakinek másnak.

Kisvártatva a házigazda újból vet a varjúnak egy darab húst, s a madár ismét károgni kezd.

- Hát most mit mondott a varjad? - kérdi a legénytől a gazda.

- Azt mondá, - feleli a legény - hogy az ágy alatt egy nagy korsó jó bor áll.

Mindjárt meg is nézi a gazda, hát bíz igaz! Meg is kóstolja abban a helyben a bort, de az olyan volt, amilyent ő még soha nem ivott a maga házában. El volt finomul készítve, fahajjal, szegfűszeggel s nádmézzel is bőven. De erre már ő is gondolkozóba esett, hátha ez a forralt bor nem is neki szólt, mert akkor a felesége csak odatette volna eleibe az asztalra.

Hanem bezzeg megszeppent már most az asszony is, hogy a varjú még azt is kikárogja mindjárt, hogy ő kinek a részére készítette volt a mai estebédet. Félreszólítja azért a legényt s azt súgja neki:

- Te legény, ne mondass ma este több igazat a varjaddal, én azt aztán megszolgálom neked holnap reggel.

- Jó, jó, - súgja vissza a legény. - Avval leül ismét az asztalhoz, de nem azért, hogy még egyék, nem kellett már neki semmi, mert ő szegény a jó verő malaccal, sok palacsintával, fehér cipóval már úgy lakott volt, mint egy püspök, s a finom borból is jócskán felöntögetett volt a garatjára.

Ekkor kérdezi ismét a gazda a legénytől:

- Tudna-e még valami igazat mondani a varjad?

- Tudna biza, gazduram még sokat, de most jóllakott, aztán álmos is és ma nem akar többet mondani - feleli a legény.

- Jól van no, - mondá erre a gazda, - én is álmos vagyok már, feküdjünk le s aludjunk.

Megköszönte most a legény illedelmesen a jó vendéglátást, az asszony pedig vetett neki puha, derékaljas ágylak, aztán lepihentek.

Reggel jókor kimegyen a gazda, hogy nézze meg, vajjon el vannak a marhák jól látva. Ekkor így szól az asszony a legényhez:

- Te legény, adok én neked száz forintot, hogy az este a kívánságomat betöltötted, megelégszel-e vele?

Bezzeg megörvendett erre a legény s azt felelé:

- Meg én, édesjó asszonyom, csak adja ide hamar, mert én aztán mindjárt továbbindulok.

Az asszony abban a helyben odaadta a száz forintot.

Gondolta erre nagy örömben a legény: tudom bizonyosan, hogy az én bátyáim a lóbőrért nem kaptak a vásáron annyit, mint én a húsert!

Ekkor bejő a gazda, kihívja egy pár szóra a legényt, s az udvaron így szól neki:

- Édes barátom, mennyiért adnád nekem a te igazmondó varjadat?

Feleli erre a legény:

- Bizony gazduram, nem akartam én eladni az én varjamat, mert sok hasznát veszem. Nem is lehet annak az árát megadni.

Mondá erre a gazda:

- Tudod-e mit, te legény, adok én azért a madárért négyszáz forintot, add nekem annyiért, mert többet nem ér az.

Úgy megörvendett erre a legény, hogy majd kiugrott a bőriből, hiszen annyi pénze neki sohasem volt világéletében.

- Megér ez a madár testvérek között is kétannyit - mondja most gazdának - de én odaadom gazduramnak négyszáz forintért is, mert jó szívvel látott, jó szállást adott, s én sem akarok ezért hálátlan lenni. Pedig szó, ami szó, nem jó szívvel válok meg ettől az okos madártól.

Meglett az alku, meg a vásár is. A gazda kifizeti a legénynek a négyszáz forintot, s még jól megtraktálja. Aztán a legény megköszöni szépen a szíves vendéglátást, s vígan és nagy örömmel hazafelé indul a nagy summa pénzzel. A gazda pedig nyugodt lélekkel ment ismét a mezőre, mert otthon hagyta a varjút, aki neki az igazat - majd ha hazajő, megmondja.

Hát bizony avval a varjúval mind a hárman jól jártak. A gazda nem féltette többet a feleségét, s ezután sohase is jött dérrel-dúrral haza a mezőről; hanem az asszony sem mert többet másnak palacsintát sütni, verő malacot készíteni és mézes bort forralni, mert félt a varjútól! A legény pedig hazament, s otthon az ötszáz ezüst forintból jómódú gazdaember lett. Pedig az igazat mondva: az a varjú nem tudott egy szikrával se többet, mint más varjak.

Lehet, hogy a varjú azótától el is pusztult már, de a gazda a feleségével és a legény is, ha megházasodott, az övével, még ma is él, ha meg nem halt.

Aki nem hiszi el, járjon utána.